

Täiskasvanute koolituse seaduse muutmise ja sellega seotud teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Sisukokkuvõte

Eelnõuga muudetakse täiskasvanute koolituse seadust (edaspidi ka *TäKS*).

Eelnõuga:

- lisatakse seadusesse mikro kvalifikatsioonide regulatsioon: defineeritakse mikro kvalifikatsioon ja selle iseloomulikud tunnused, piiritletakse õppe maht ning kohaldamisala;
- kehtestatakse täienduskoolitusasutustele täienduskoolituse kvaliteedi hindamine, Hindamine on kohustuslik, kui asutus soovib pakkuda mikro kvalifikatsiooniõpet, ja vabatahtlik, kui asutus soovib õppe kvaliteeti arendada ja tagada. Lisaks antakse Haridus- ja Noorteametile volitus täienduskoolituse kvaliteedi hindamisi läbi viia;
- täiendatakse täienduskoolituse rahastamisega seonduvat;
- täiendatakse *täiskasvanute koolitaja* mõistet selliselt, et eristuks selgelt, et koolitajal peavad olema nii erialased kui ka andragoogilised kompetentsid koolitatavas valdkonnas; samuti lisatakse eelnõusse nõuded täiskasvanute koolitaja andragoogiliste kompetentside koolitajale;
- väiksemate muudatustega täpsustatakse sätete sõnastusi, et tagada suurem õigusselgus. Need muudatused on eelkõige normitehnilised, lihtsustades sõnastusi ning täpsustades mõisteid. Eelnõuga ühendatakse mõisteid seal, kus ei ole vajadust teha õiguslikku vahet - *täienduskoolitusasutuse pidaja* ja *täienduskoolitusasutus*. Tehakse ka mõningaid ülesehituslikke muudatusi, mille tagajärjel lisatakse seadusesse uusi paragrahve ja muudetakse mõnede paragrahvide sisest struktuuri.

Seetõttu on algatatud täiskasvanute koolituse seaduse ja sellega seotud rakendusaktide muutmine.

Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Merlin Tatrik Haridus- ja Teadusministeeriumi kõrg- ja kutsehariduspoliitika ning elukestva õppe osakonna täiskasvanuhariduse poliitika valdkonna juht (7350 196, merlin.tatrik@hm.ee), kõrg- ja kutsehariduspoliitika ning elukestva õppe osakonna täiskasvanuhariduse poliitika valdkonna peaekspert Annaliisa Toom (7354 074, annaliisa.toom@hm.ee), õiguspoliitika osakonna õigusnõunikud Sander Pelisaar (7350 261, sander.pelisaar@hm.ee) ja Kristel Siimula-Saar (kristel.siimula-saar@hm.ee, 7350 638), kõrg- ja kutsehariduspoliitika ning elukestva õppe osakonna oskuste ja kutsepoliitika valdkonna juht Külli All (7350 249, kulli.all@hm.ee).

Eelnõu koostamisse panustasid ka Haridus- ja Teadusministeeriumi kõrg- ja kutsehariduspoliitika ning elukestva õppe osakonna täiskasvanuhariduse poliitika valdkonna programmijuht Kairi Solmann (7350 209, kairi.solmann@hm.ee), kõrg- ja kutsehariduspoliitika ning elukestva õppe osakonna täiskasvanuhariduse poliitika valdkonna peaekspert Ena Drenkhan (7350 110, ena.drenkhan@hm.ee), kõrg- ja kutsehariduspoliitika

ning elukestva õppe osakonna täiskasvanuhariduse poliitika valdkonna programmi spetsialist Merle Rosman (7354075, merle.rosman@hm.ee).

Eelnõu on keeleliselt toimetanud OÜ Bossa keeleteimetaja Inga Kukk.

Eelnõuga muudetakse TäKSi redaktsiooni RT I, 19.03.2019, 93.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu lihthäälteenamus.

Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga. Eelnõu on seotud Euroopa oskuste tegevuskavaga (2020)¹ ja Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi punktidega 5.1. „Muudame haridussüsteemi õppijast lähtuvaks ja paindlikuks. Õpivõimalused peavad olema valikurohked ja kättesaadavad ning haridussüsteem võimaldama sujuvat liikumist haridustasemete ja -liikide vahel“ ja 5.6. „Toetame inimeste teadmiste ja oskuste kooskõlla viimist tööturu vajaduste ning majanduse struktuurimuutustega ja kaasajastame kutsehariduse õppevõimalusi“.

Lähtuvalt Vabariigi Valitsuse kinnitatud hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 1 lõikest 1 eelnes eelnõule väljatöötamiskavatsuse koostamine.

Eelnõu ettevalmistamiseks läbiti järgmised etapid:

- 9. veebruaril 2021. a saatis Haridus- ja Teadusministeerium täiskasvanute koolituse seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse² arvamuse avaldamiseks ja kooskõlastamiseks laiale ringile partneritele, sh ministeeriumidele, Eesti Töötukassale, Kutsekojale, ETKA Andrasele, Eesti Vabaharidusliidule, Eesti Koolitus- ja Konsultatsioonifirmade Liidule, Eesti Kutseõppe Edendamise Ühingule, Rektorite Nõukogule, Eesti Rahvaülikoolide Liidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskogule ning tööandjate ja töötajate esindusorganisatsioonidele.
- Täiskasvanute koolituse seaduse muudatuse väljatöötamiskavatsusele andsid tagasisidet 2021. a veebruarist aprillini järgmised asutused: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Justiitsministeerium, Maaeluministeerium, Siseministeerium, Kaitseministeerium, Sotsiaalministeerium, Välisministeerium, Eesti Töötukassa, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Vabaharidusliit, Eesti Koolitus- ja Konsultatsioonifirmade Liit, Eesti Ametiühingute Keskliit, Eesti Tööandjate Keskliit, Rektorite Nõukogu, Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur, Eesti Rahvaülikoolide Liit, ETKA Andras, Kutsekoda SA, Eesti Kvaliteediühing, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit. Arvamust avaldasid ka asutused, kellele eelnõud eelnevalt kooskõlastamiseks ei saadetud.
- 2021. a aprillis ja mais räägiti läbi Justiitsministeeriumi ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga täienduskoolituse majandustegevuste kontrolli teemal.
- Osa seaduse muutmiseks väljapakutud lahendustest ei leidnud poolehoidu. TäKSi muutmise põhieesmärk oli väljatöötamiskavatsuses sõnastatud täienduskoolituse kvaliteedisüsteemi loomisena, et tagada koolituste kvaliteet. Selleks pakuti väljatöötamiskavatsuses välja täienduskoolituse majandustegevuste regulatsiooni täiendamist, et täienduskoolituse majandustegevusteadet oleks võimalik ministeeriumil kustutada. Väljatöötamiskavatsus nägi ette kustutamise korral uue majandustegevuste esitamise piiramist teatud perioodiks, järelkontrolli ja riigilõivu kehtestamist. Samuti tehti

¹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=et&moreDocuments=yes>

² <https://eelnaud.valitsus.ee/main/mount/docList/29eb82ec-088f-447c-baaa-516a59b448b1?activity=1#8o2oI5XN>

ettepanek kehtestada õppe kvaliteedi hindamine täienduskoolitusasutustele, kelle tegevust toetab riik. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse hoidjana ning Justiitsministeerium ei pidanud õigeks eriseaduses võtta kasutusele majandustegevusteate kustutamise meedet ja luua üldseadusest oluliselt kõrvale kalduvat pretsedenti. Õppe kvaliteedi hindamist organisatsioonid pigem pooldasid, sest koolitusmaastik vajab korrastamist. Kuid kardeti, et nii ulatuslik kvaliteedi reguleerimine toob kaasa halduskoormuse kasvu ning kaasneb risk, et väiksematel asutustel oleks seeläbi keerulisem koolitusturule siseneda. Sellest tulenevalt kujundati alternatiivid täienduskoolituse majandustegevusteate kustutamisele ja meetmed kontrolli tõhustamisele.

- 2021. a juunist septembrini jätkas tööd täiskasvanute koolituse seaduse muutmiseks moodustatud laiapärgeline juhtrühm, mis koondas Täiskasvanuhariduse Nõukogu ja Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri täienduskoolituse nõukoja liikmeid. Töörühma kuulusid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Eesti Töötukassa, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja, Eesti Vabaharidusliidu, Eesti Koolitus- ja Konsultatsioonifirmade Liidu, Eesti Tööandjate Keskliidu, Rektorite Nõukogu, Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri, Eesti Rahvaülikoolide Liidu, ETKA Andrase, Kutsekoja, Eesti Kutseõppe Edendamise Ühingu, Eesti Sisekoolituse Arendamise Liidu, Eesti Personalijuhtimise Ühingu ja tasakaalustuseks mõnede väiksemate eratäienduskoolitusasutuste esindajad. Töörühm arutas eelnõu teemadest mikrokvalifikatsioonide rakendamist, *täienduskoolituse* mõistet, täienduskoolituse kvaliteedisüsteeme, täiskasvanute koolitajate nõuete küsimusi ning rahvusvahelisi e-koolitusi ning õppeplatvorme. Lisaks toimusid eraldi arutelud mitmete asjasse puutuvate huvigruppide ja esindusorganisatsioonidega. Jõuti seisukohale, et täienduskoolituse kvaliteedi hindamist ei kehtestada kõigile, kes pakuvad riigi raha eest koolitusi, vaid ainult neile, kes soovivad pakkuda mikrokvalifikatsioone.

2. Seaduse eesmärk

Eelnõu kaks kesket teemat on mikrokvalifikatsioonide kasutusele võtmine ja täienduskoolituse kvaliteedi hindamine. Teemad on omavahel seotud, sest mikrokvalifikatsiooniõppe pakkumine eeldab ka täienduskoolitusasutustel kvaliteedihindamise protseduuri läbimist. Samuti vajab uuendamist täienduskoolituse rahastamispõhimõtteid reguleeriv paragrahv. Väiksemate muudatustega lihtsustatakse kehtiva seaduse sõnastust ja täpsustatakse terminoloogiat.

1. juulil 2020 võeti vastu Euroopa oskuste tegevuskava, mille üheks algatuseks on mikrokvalifikatsiooni kasutuselevõtmine, nende läbipaistvuse ja kvaliteedi toetamine terves Euroopa Liidus. Euroopa Komisjon avalikustas 10.12.2021 Euroopa Komisjoni mikrokvalifikatsioonide soovitusel eelnõu. Euroopa Liidus nähakse mikrokvalifikatsioone meetmena, mis aitab saavutada Euroopa Liidus kokku lepitud eesmärki, et täiskasvanuhariduses osaleb aasta jooksul vähemalt 60% tööealisest elanikkonnast. Samuti on soovitusel eelnõus rõhutatud, et mikrokvalifikatsiooni kasutusele võtmine aitab madalama haridusega inimestel haridusteed jätkata, toetab varasema õpikogemuse arvestamist, võimaldab jõuda täiskvalifikatsioonini ning paindlikult reageerida tööturu muutustele. Oluline on liikmesriikidel mikrokvalifikatsioonide kasutusele võtmisel edendada ja tagada nende kvaliteeti³.

Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021–2035⁴ esimese strateegilise eesmärgi „õpivõimalused on valikurohked ja kättesaadavad ning haridussüsteem võimaldab sujuvat liikumist

³ https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2022-05/Micro-credentials%20%281%29-combined_1%20copy_0.pdf

⁴ https://www.hm.ee/sites/default/files/haridusvaldkonna_arengukava_2035_2810_0.pdf

haridustasemete ja -liikide vahel“ järgi on lähitulevikus olulised märksõnad elukestev õpe ja paindlikud individualiseerimist võimaldavad õpiteed. „Vähenevad selged piirjooned formaal-, mitteformaal- ja informaalõppe vahel ning ka üld- ja kutsehariduse vahel. Õppija peab saama oma õpitee kujundada vastavalt vajadusele ja võimetele, õppides muu hulgas väiksemate moodulite või õpiampsudena, mida saab arvestada formaalhariduse osana“. Selle eesmärgi täitmiseks on arengukava kohaselt vaja „luua õppijale tingimused ja võimalused väiksematest osadest (nt mikrokraadid, koolitusampsud) koosneva ning õppija vajadustele ja võimetele vastava hariduse omandamiseks“. Seejuures on mitteformaal- ja informaalõppe enamat arvestamist formaalõppes, sh võimalusi omandada haridust väiksemate moodulitena (mikrokraad, koolitusampsud), nähtud arengukavas ühe olulise tegevusena.

Täiskasvanute koolituse seaduse muutmise eelnõu väljatöötamiskavatsuse kooskõlastusringilt saabunud tagasisidena soovitasid mitmed organisatsioonid reguleerida „mikrokvalifikatsiooni“ mõiste ja kaaluda mikrokvalifikatsiooni andmise piiramist teatud kriteeriumidega. Pöörati tähelepanu kitsaskohtadele, et õigusaktiga tuleks selgelt eristada mikrokvalifikatsioon muust täienduskoolitusest. Samuti tehti ettepanek, et mikrokvalifikatsioone või oskustunnistusi saaksid väljastada üksnes kontrollitud kvaliteediga koolitusasutused. Eelnõu koostamisel on ettepanekutega arvestatud.

2021. aastal tellis Haridus- ja Teadusministeerium uuringu „Mikrokvalifikatsioonide kasutusele võtmise võimalused Eesti haridus- ja kutsesüsteemis rahvusvahelisele praktikale toetudes“⁵ eesmärgiga analüüsida välisriikide praktikat mikrokvalifikatsioonide pakkumise reguleerimisel ja kasutamisel ning sellele analüüsile ja Eesti ekspertide hinnangutele toetudes kirjeldada Eesti võimalusi mikrokvalifikatsioonide kasutuselevõtmiseks haridus- ja kutsesüsteemis. Uuringu viis läbi Balti Uuringute Instituut. Nii uuringu tulemused kui ka huvigruppide ja esindusorganisatsioonidelt saadud sisend osutavad, et riik peaks defineerima mikrokvalifikatsiooni, sätestades õppe mahu nõuded ning võimalikud pakujad. Samuti toodi poliitika soovitusena uuringus välja riigi roll kvaliteedi hindamisel ja tagamisel. Sellisel juhul muutuks õppija, tellija ja töandja jaoks süsteem selgemaks ja tekiks kindlus, et mikrokvalifikatsioon vastab kvaliteedikriteeriumidele.

Mikrokvalifikatsioonisüsteemi eduka juurutamise aluseks on läbipaistev mikrokvalifikatsioonide omistamise ja omandamise protsess, st nende sisu on selgelt defineeritud. Kuna mikrokvalifikatsioonid peavad eelkõige töandjale andma kinnitust töötaja oskustest ja teadmistest, on äärmiselt oluline, et mikrokvalifikatsioonide kvaliteet on kontrollitud. Mikrokvalifikatsioone saavad Eestis edaspidi väljastada üksnes õppekavarühmas kvaliteedihindamise läbinud täienduskoolitusasutused, seepärast on eelnõu üks eesmärkidest luua kvaliteedihindamine täienduskoolitusasutusele, kes soovivad mikrokvalifikatsioone pakkuda.

Mikrokvalifikatsioonid on mõeldud neile täiskasvanutele, kes soovivad läbida täiendusõpet, et vastata tööturu nõudmisele või soovivad täiendada oma teadmisi ilma terviklikku tasemeõppe õppekava läbimata. Mikrokvalifikatsioonid võivad hõlbustada liikumist ka eri haridusteede või -süsteemide vahel ning suurendada paindlikkust. Üha rohkematel inimestel on vaja uuendada oma teadmisi, oskusi ja pädevusi täitmaks lõhet formaalhariduse ning kiiresti muutuvate teadmiste ja tööturu vajaduste vahel. COVID-19 kriisist väljumisel ning tehnoloogia kiire arengu mõjul, suureneb nõudlus lühemate õppimisvõimaluste ning nende tunnustamise ja valideerimise järele. Rohe- ja digipöörde nõuab inimestelt täiend- või ümberõpet, et edukalt liikuda ühelt töökohalt või majandussektorist teise. Sellised „õpiampsud“ võivad täita

⁵ https://www.hm.ee/sites/default/files/mikrokvalifikatsioonid_aruanne.pdf

teadmuspõhjustajaks, suurendada kõrg-, kutseharidus- ja koolitussüsteemide tõhusust, soodustada innovatsiooni koolituspakkumises ja suutlikkust jõuda õppijateni. Mikrovalifikatsioonide kasutusele võtmise eesmärk on, et mitteformaalõppes omandatud saaks rohkem arvestada formaalõppes. Samas ei asenda mikrovalifikatsioonid tasemeõpet.

Eelnõuga täiendatakse ka täienduskoolituse rahastamise osa. Täienduskoolituse rahastamispolüümõtte muutmise ajendiks on kehtiva seaduse jäikus. Riigi- või kohaliku omavalitsuse eelarvest on lubatud rahastada või hüvitada üksnes koolitamiseks tegevusluba omava või EHISesse majandustegevusteate esitanud täienduskoolitusasutuste läbiviidavat täienduskoolitust. Seega ka rahvusvahelise koolituse läbiviija koolitust saab riik kehtiva seaduse alusel rahastada üksnes siis, kui rahvusvaheline koolitaja on esitanud täienduskoolituse majandustegevusteate. Vastasel juhul ei saa kasutada riigi raha selliste koolituste läbi viimiseks. Arvestades tööjõu ja tööandjate koolitusvajaduse ning üldiste arengutega globaalsel koolitusturul, on oluline, et Eesti täienduskoolituse raamistikku integreeritakse ka välismaised koolitused. Eelnõuga muudetakse täienduskoolituse rahastamise tingimusi, millistel juhtudel on võimalik välismaiseid koolitusi või rahvusvaheliste õppeplatvormide vahendatavaid täienduskoolitusi riigi- või kohaliku omavalitsuse eelarvest rahastada.

Väiksemate muudatustega lihtsustatakse kehtiva seaduse sõnastust, et tagada õiguselgus.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Täiskasvanute koolituse seaduse muutmise

Eelnõu § 1 punktiga 1 asendatakse läbivalt tekstiosa „täienduskoolitusasutuse pidaja“ tekstiosaga „täienduskoolitusasutus“ sobivas käändes. Õiguslikult ei ole vajadust teha vahet *täienduskoolitusasutuse pidajal* ja *täienduskoolitusasutusel*. Kehtiva seaduse alusel loetakse täienduskoolitusasutuse pidajaks juriidilist isikut või füüsilisest isikust ettevõtjat, kellel on seaduses sätestatud loakohustus või kes on esitanud majandustegevusteate täienduskoolituse läbiviimise kohta. Kehtiv seadus ei nõua eraldi täienduskoolitusasutuse asutamist juriidiliselt isikult. Täienduskoolitusasutus küll luuakse, aga see ei ole iseseisev asutus, millel on omaette kooli põhikiri. Mõnel juhul on täienduskoolitusasutusele lisatud eraldiseisev nimi. Praktikas tekitavad segadust täienduskoolitusasutuste nimed, mis ei ole seotud juriidilise nimega. Olukorra muudavad keeruliseks juhtumid, kus üks osatühing on täienduskoolitusasutuse pidaja ja teine osatühing on täienduskoolitusasutus. Täienduskoolitusasutuse pidaja ei ole sama, mis formaalhariduses kooli pidaja, kus näiteks munitsipaalkooli pidajaks on vald või linn ning riigikooli pidajaks riik. Kui näiteks kutseõppeasutus esitab täienduskoolitusasutuse majandustegevusteate, siis saab temast nii täienduskoolitusasutuse pidaja kui ka täienduskoolitusasutus. Edaspidiselt võiks täienduskoolituse majandustegevusteate esitanud juriidilisest isikust või füüsilisest isikust ettevõtjast saada koheselt täienduskoolitusasutus, mis kannab sama nime juriidilise isiku (nii eraõiguslik kui ka avalik-õiguslik) või füüsilisest isikust ettevõtjaga. See suurendab selgust. Kui täienduskoolitusasutuse majandustegevusteate esitab näiteks OÜ Mari Koolitused, siis täienduskoolitusasutuseks on sama juriidiline isik OÜ Mari Koolitused. Seega täienduskoolitusasutuseks peetakse sama juriidilist isikut, kes majandustegevusteate on esitanud või tegevusloa taotlenud.

Eelnõu § 1 punktiga 2 tehakse muudatused TäKS § 1 reguleerimisala sätetes.

Eelnõuga on TäKS-i § 1 lõiget 1 täpsustatud selliselt, et seadusest jäetakse välja täiskasvanuhariduse valdkonna juhtimise alused, sest need on kehtestatud Haridus- ja Teadusministeeriumi põhimääruses. Seega puudub vajadus dubleeriva reguleerimise järele.

Täiskasvanuhariduse valdkonna juhtimise aluseid ei ole vaja TäKSis eraldi ära märkida. Seadusest jäetakse välja ka täienduskoolitusasutuse pidamise alused. Reguleerimisalasse lisatakse täienduskoolituse kvaliteedi hindamine, et täienduskoolitusasutustel oleks võimalus positiivse hindamise järgselt mikrokvalifikatsioonide pakkuda või lasta ennast soovi korral vabatahtlikult hinnata. Sellega seonduvalt lisatakse seadusandlusesse osa, kus kehtestatakse mikrokvalifikatsioonide pakkumise alused ja täienduskoolituse kvaliteedihindamine.

TäKS § 1 lõikes 2 muudetakse sõnastust, et eristada paremini mõisteid „täiskasvanute koolitus“ ja „täiskasvanuharidus“. Sätet täiendatakse selliselt, et oleks paremini mõistetav, et täiskasvanuharidus on katusmõiste. Täiskasvanuharidus on suunatud täiskasvanud õppijale, kelle all mõistetakse isikut, kes õpib töölkäimise, perekonnaelu või muu tegevuse kõrvalt. Täiskasvanuharidus toimub nii formaalõppe, mitteformaalõppe kui ka informaalõppena. Sellisest jaotusest lähtutakse ka Eesti haridusvaldkonna arengukavas 2021-2035. Täienduskoolitus on üks osa täiskasvanutele suunatud mitteformaalõppest. Informaalõpe võib õppija seisukohast lähtudes olla nii eesmärgistatud kui eesmärgistamata õppimine, mis toimub igapäevaelu situatsioonides ja selle tulemusi ei pruugi olla õppijale kohe näha. Informaalõpet eelnõuga ei reguleerita.

TäKS § 1 lõikes 3 täpsustatakse *täienduskoolituse* mõistet. Mitteformaalõppe laiem eesmärk on inimeste elukestev õpe, pidev enesetäiendamine, võimalusega paindlikult (taas)õppida erinevatel eluetappidel ja erinevatel teemadel. Mitteformaalõpet mõistetakse kui vabatahtlikku õpet, mis toimub kindlatele huvirühmadele erinevates keskkondades. Mitteformaalõppe väiksem reguleeritus tagab õppe suurema paindlikkuse, võime kiiremini reageerida ühiskonna/õppijate vajadustele ja huvidele, kuid riskina toob kaasa ka võimaliku õppekvaliteedi kõikumise.

Täienduskoolitus on mitteformaalse õppe üks osa või liik, see on eesmärgistatud ja organiseeritud õpe, mis nõuab õppekava koostamist ning õpiväljundite sõnastamist. Võrreldes kehtiva seadusega on täienduskoolituse definitsioonis rõhutatud just õppimisega seotud teadmiste ja oskuste ehk *õpiväljundi* mõistet ning selle saavutamist. Kui on tegemist täienduskoolitusega, siis peab täienduskoolitusasutus selgelt sõnastama, kuhu õppijad koolituse lõpuks välja jõuavad ehk missugused õpiväljundid saavutati. Väljundipõhine õppekava on juhis nii õppijale kui ka koolitajale. Mitteformaalses õppes on lisaks täienduskoolitusele ka teisi õppetegevusi, mis õppekava koostamist ja õpiväljundite sõnastamist ei eelda, näiteks õpisündmused, infopäevad, loengud, seminarid, coaching jne, viimati nimetatuid käesoleva seadusega ei reguleerita. Eelnõu reguleerib vaid täienduskoolitusse puutuvat, mitte teisi mitteformaalõppe tegevusi.

TäKS § 1 lõikesse 4 lisatakse *mikrokvalifikatsiooni* mõiste. Mikrokvalifikatsiooni defineerimisel on arvestatud Euroopa Liidu soovitude eelnõuga mikrokvalifikatsioonide kohta. Mikrokvalifikatsioon on iseseisev teadmiste ja oskuste kogum, mida tööturul vaja läheb või mis on kogukonnale vajalik. Mikrokvalifikatsiooni kaudu pakutakse eelkõige tööturule vajalikke oskusi.

Mikrokvalifikatsioon on osa täiskasvanute täienduskoolitusest ja elukestvast õppest ning kvalifikatsioonisüsteemist. Mikrokvalifikatsiooni defineeritakse eelnõus kui täienduskoolitusel omandatud, tõendatud ja tunnustatud tööturul vajalike teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit. Mikrokvalifikatsioon on tööturul iseseisva väärtusega kompetentsus. Mikrokvalifikatsioon on mõeldud kiireks oskuste ja teadmiste täiendamiseks. See legaliseeritakse kvaliteedi kontrolli kaudu. Tõendatud teadmised ja oskused tähendavad, et õppija teadmiste ja oskuste omandamine

on õppe lõpus kontrollitud. Mikro kvalifikatsioon peab andma konkreetse oskuse või teadmise – seega ei saa see toimida kujul, kus pannakse pelgalt kokku kaks või enam tasemeõppe õppeainet või tehakse tasemeõpe väiksemateks osadeks, loomata uusi, tööturule vajalikke kompetentse. Mikro kvalifikatsioonis nähakse kiire tööalase kompetentsi tõstmise võimalust, mis võiks olla omandatav kuni kahe semestri jooksul. Mikro kvalifikatsiooni omandamine toimub täiendusõppena, millest võib, kuid ei pruugi, välja kasvada hilisem tasemeõpe ja kraadiomandamine. Seega mikro kvalifikatsioon võib olla formaalharidust täiendav. Ainult formaalharidusasutused saavad pakkuda mikro kvalifikatsiooni osana tasemeharidusest. Mikro kvalifikatsioone on võimalik kombineerida ja koguda, et tõendada täiskvalifikatsiooni omandamist nende kaudu.

Mikro kvalifikatsioonini viiva õppe alus on täienduskoolituse standardis sätestatud nõuetele vastav õppekava, mis sisaldab muuhulgas õpiväljundeid, lõpetamise tingimusi, mahtu jne. Õppekava õpiväljundid vastavad mikro kvalifikatsiooni, õppekava või kutsestandardi tasemele Eesti kvalifikatsiooniraamistikus. Õpiväljundite omandamist ja tunnistuse omaniku pädevust tõendab mikro kvalifikatsioonitunnistus, millele on märgitud täienduskoolituse standardis nõutud andmed. Rahvusvaheliseks aktsepteerimiseks peaks mikro kvalifikatsiooni tõendav tunnistus või selle lisa sisaldama täienduskoolituse tunnistusel nõutud andmeid ja lisaks ISCED haridus- ja koolitusvaldkonda; mikro kvalifikatsiooniõppe mahtu akadeemilistes tundides ja ainepunktides; mikro kvalifikatsiooniõppe kvaliteedi tagamist; hindamistulemust, juhul kui õpe näeb ette hindamistulemuse saavutamist; omandatud mikro kvalifikatsiooni, kui see on osa täiskvalifikatsioonist (siis lisatakse sellekohane viide). Ülikoolid, rakenduskõrgkoolid ja kutseõppeasutused võivad lisada tunnistusele Eesti kvalifikatsiooniraamistiku taseme. Mikro kvalifikatsioonitunnistust on võimalik esitada õpingute jätkamisel tõendina juba omandatud teadmiste ja oskuste kohta, tööle kandideerimisel, kvalifikatsiooni tõendamiseks. Täienduskoolituse standard reguleerib nii täienduskoolituste tunnistustele kui ka tõenditele kantavaid andmeid. Mikro kvalifikatsiooniõpe ei saa lõppeda tõendi väljastamisega, sest mikro kvalifikatsioon peab olema tõendatud oskus, millele viitab *mikro kvalifikatsiooni* mõiste definitsioon. Seega mikro kvalifikatsiooniõppe puhul ei ole võimalik õppijale väljastada tõendit osalemise kohta. Mikro kvalifikatsioonid ja nende omandamist tõendavaid tunnistusi registreeritakse Eesti hariduse infosüsteemis (edaspidi *EHIS*). Tunnistuste lisamine *EHIS*esse peaks eelkõige õppijate jaoks lihtsustama mikro kvalifikatsioonitunnistuste talletamist tagades parema liikuvuse haridussektoris ja töömaailmas. Ka tööandjatel on võimalus saada infot töötajate läbitud õppe kohta, kui tunnistuse omanik selleks loa annab. *EHIS*esse lisatud õppekavade teave võimaldab õppijatel, tellijatel ja rahastajatel teha õppe osas teadlikumad valikuid.

„Mikro kvalifikatsiooni“ mõistet kasutatakse üldnimetusena. Samuti on reguleeritud, et ainult kõrgkoolid võivad mikro kvalifikatsiooni nimetada mikro kraadiks. Mikro kraadi mõiste kasutamine kõrgkoolide poolt on piiritletud, sest ainult kõrgkoolid pakuvad kraadiõpet. Kõrgkoolide mikro kraadiõpe on loodud formaalõppe baasil ja seepärast tohiks mikro kraade anda vaid need asutused, kes annavad ka vastavaid tervikkraade. Nende õppijate jaoks, kes soovivad pärast mikro kraadi läbimist jätkata õpinguid tasemeõppes, annab see võimaluse sujuvamalt õpinguid jätkata ja varasemaid õpinguid arvestada.

TäKS § 1 lõikes 5 asendatakse sõna „tasemeõpe“ sõnaga „formaalõpe“, kuna haridusvaldkonna arengukavas 2021-2035. Formaaloõpe on kindlas ajaraamistikus, kindlaid reegleid järgiv õppeprotsess, mis hõlmab õpetajaid, õpilasi ja institutsiooni ning on suunatud kindla kvalifikatsiooni omandamisele. Võrreldes mitteformaalõppega on formaalõpe süstemaatilisem, reguleeritum ja korraldatum. Formaaloõpe on koolieelses lasteasutuses, üldharidus-, kutse- ja

kõrgkoolis õppekava alusel toimuv eesmärgistatud õpe, mida viivad läbi spetsiaalse ettevalmistuse ja kvalifikatsiooniga õpetajad või õppejõud.

TäKS § 1 lõiget 6 ja TäKS § 1 lõiget 7 täpsustakse selliselt, et täienduskoolituse majandustegevusteate saab esitada üksnes füüsilisest isikust ettevõtja, kes tegeleb ettevõtlusega, mitte füüsiline isik. Praktikas on segadust tekitanud olukord, kus füüsilised isikud on soovinud majandustegevusteadet esitada eraisikuna, ilma, et oleks ennast füüsiliseks isikust ettevõtjaks registreerinud.

Eelnõu § 1 punktiga 3 asendatakse TäKS § 2 pealkirjas sõnad „Täiskasvanuhariduse valdkonna juhtimine ja arendamine“ sõnadega „Täiskasvanuhariduse Nõukogu“. mis tagab pealkirja vastavuse paragrahvi sisuga. Paragrahvi sisusse jääb üksnes Täiskasvanuhariduse Nõukogu puudutav osa.

TäKS § 2 lõige 1 tunnistatakse kehtetuks. Lõige 1 ei ole vajalik, kuna Haridus- ja Teadusministeeriumi ülesanded täiskasvanuhariduse valdkonnas on sõnastatud Haridus- ja Teadusministeeriumi põhimääruses.

TäKS § 2 lõiget 2 täiendatakse. Paragrahv 2 selgitab, mis on Täiskasvanuhariduse Nõukogu. Haridus- ja teadusminister moodustab Täiskasvanuhariduse Nõukogu täiskasvanuhariduse poliitika kujundamiseks ja rakendamiseks nõuandva koguna ja kinnitab selle töökorra käskkirjaga.

TäKS § 2 lõige 3 tunnistatakse kehtetuks. Lõige 3 on ebavajalik, kuna Täiskasvanuhariduse Nõukogu töökord ja ülesanded sõnastatakse valdkonna eest vastutava ministri käskkirjas, millega nõukogu moodustatakse. Puudub vajadus nõukogu ülesannete sätestamiseks seaduses, kuivõrd nõukogu tööformaad ja ülesanded võivad teiseneda.

Eelnõu § 1 punktiga 4 asendatakse teise peatüki pealkirjas sõnad „Nõuded täienduskoolitusasutuse pidamisele“ sõnadega „Täienduskoolitusasutuse nõuded“.

Eelnõu § 1 punktiga 5 muudetakse TäKS § 5 sõnastust nii, et täienduskoolitusasutusel on edaspidi veebilehe kõrval võimalus seaduses nõutud koolitusteavet avalikustada ka muus avaliku ligipääsetavusega digikeskkonnas. Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri läbi viidud uuringus „Täienduskoolituse kvaliteet – vastutus, kitsaskohad, võimalused“⁶ (2020) analüüsi 140 täienduskoolitusasutuse tegevust. Uuringus hinnati täienduskoolitusasutuste veebilehti, õppekavasid ja tehti intervjuusid koolitustasutuste juhtide ja koolitajatega. Uuringust selgus, et osad koolitusasutused kasutavad õppijateni jõudmiseks teisi infokandjaid ja digitaalset platvormi. Seetõttu võiks olla traditsioonilise veebilehe kõrval lubatud ka teiste digikeskkondade kasutamine, mis võimaldaks täienduskoolitusasutustele teabe avalikustamisel paindlikumat lähenemist. Hetkel kasutab osa koolitusfirmasid oma tegevuse reklaamimiseks nt blogi või koolitusplatvormi. Nõutud teave avalikustatakse näiteks blogspot.com ja wordpress.com vahendusel ja täienduskoolitusasutused on nõutud info nõuetekohaselt avalikustanud. Oluline ei ole see, et täienduskoolitusasutusel oleks tingimata olemas eraldi asutuse veebileht, vaid see, et õppijatele oleks lihtsalt kättesaadav täienduskoolitusasutuse koolitusinfo, millest oleks kergesti võimalik aru saada, milline on koolituse maht, millised teadmised ja oskused õppija õppe lõpuks saavutab, kuidas õppetasu makstakse ja millistel tingimustel seda tagastatakse ja muu teave. Seega võib teave edaspidi olla edastatud ka mõnes

⁶ https://ekka.edu.ee/wp-content/uploads/Taienduskoolituse-kvaliteet_VALMIS-RAPORT.pdf

muus levinumate otsingumootoritega leitavas internetikeskkonnas viisil, et see on avalikult kättesaadav.

Eelnõu § 1 punktiga 6 muudetakse paragrahvi 6 pealkirja ja sõnastatakse järgmiselt: „Täienduskoolitusasutuse täienduskoolituse läbiviimise peatamise, keelamise ja täienduskoolituse läbiviimisest loobumise erisused.

Eelnõu § 1 punktiga 7 täpsustatakse TäKS § 7 lõike 2 sõnastust selliselt, et õppekorralduse aluste dokumendis ei ole vaja edaspidi sätestada „tingimused ja kord“. Piisab sõnast „tingimused“. Sõna *kord* tekitab segadust ning ei olnud selge, mida lisaks tingimustele reguleerida tuleb. Oluline on, et õppekorralduse alustes oleksid reguleeritud õppijate täienduskoolitusse vastuvõtu ja koolitusest väljaarvamise tingimused ning täienduskoolituse õppetasu maksmise ja tagastamise tingimused ning teised õppe korraldamiseks olulised tingimused. Samuti jäetakse lõikest välja „õppetasu vabastamise tingimused ja kord“, Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri poolt läbi viidud hindamistel (2019-2021) on selgunud, et üldjuhul täienduskoolitusasutused õppetasust õppijaid ei vabasta ning praktikas ei ole selleks ette nähtud eraldi tingimusi ja korda.

Eelnõu § 1 punktiga 8 täpsustatakse TäKS § 7 lõike 3 sõnastust selliselt, et kvaliteedi tagamise alustes ei ole vaja edaspidi sätestada „tingimused ja kord“. Piisab sõnast „tingimused“. Kehtiva seadusega on täienduskoolitusasutuselt nõutud küll tagasiside kogumist, kuid ei ole pandud kohustust kogutud tagasisidega midagi teha. Tagasiside ei tohiks olla koolitusasutuse jaoks formaalsus, vaid seda tuleks kasutada sihipäraselt. Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri poolt läbi viidud hindamised näitavad, et täienduskoolitusasutused kasutavad tagasisidet koolitusvaldkonniti erinevalt. Näiteks ettevõtluse ja isikuarengu raportist⁷ (2020) selgub, et tagasiside on selles valdkonnas paljude koolitusasutuste kvaliteedi hoidmise tööriist. Paljud on eeskujuks tagasiside kasutamisel parendustegevustes – nii õppekavade kui koolitajate arendamisel. Samas juuksuritöö ja iluteeninduse⁸ raportist (2020) ilmneb, et osad koolitusasutused küll kogusid tagasisidet, kuid sellega ei tegeletud ja sealt saadud infot ei kasutatud. Seaduse muudatuse tulemusel nähakse edaspidiselt täienduskoolitusasutustele ette lisaks tagasiside kogumisele ka tagasiside arvestamise ja avalikustamise korra koostamist. Tagasisidega arvestamine võimaldab täienduskoolitusasutusel kasutada tagasiside tulemusi õppekava ja õppe protsessi tõhustamiseks. Tagasiside avalikustamine võimaldab aga suurendada täienduskoolitusasutuste läbipaistvust, annab õppijale ja tellijale võimaluse võrrelda erinevaid koolitusi ja koolitusasutustele võimaluse kasutada positiivset tagasisidet turundustegevustes. Seadusega ei täpsustata seda, kas täienduskoolitusasutus küsib tagasisidet koolitajate, koolituse või täienduskoolitusasutuse kohta üldisemalt.

Eelnõu § 1 punktiga 9 täiendatakse seadust uue paragrahviga TäKS § 7¹, mis käsitleb täienduskoolituse kvaliteedi hindamist.

„§ 7¹. Täienduskoolituse kvaliteedi hindamine

Seaduse tasandil on reguleeritakse eelnõuga, mis on täienduskoolituse kvaliteedi hindamine, kellele on see mõeldud ja kes seda korraldab. Volitusnormiga antakse haridus- ja teadusministrile volitus kehtestada määrusega seaduse rakendamiseks hindamise tingimused ja kord.

TäKS § 7¹ lõige 1 sõnastab, et EHISesse kantud täienduskoolitusasutus võib taotleda õppe

⁷ https://ekka.edu.ee/wp-content/uploads/Ettevotlus_raport.pdf

⁸ https://ekka.edu.ee/wp-content/uploads/llu_raport.pdf

kvaliteedi tagamiseks ja arendamiseks täienduskoolituse kvaliteedi hindamist, mis põhineb eneseanalüüsil ja sõltumatute ekspertide hindamisel.

Siinkohal mõistetakse täienduskoolitusasutuse all täienduskoolituse majandustegevusteadet või tegevusluba omavat koolitusasutust, mitte ülikoole, rakenduskõrgkooli ega kutseõppeasutusi. Täienduskoolituse hindamise läbimine sõltub täienduskoolitusasutuse eesmärkidest ja soovidest. Eelkõige on täienduskoolitusasutuste kvaliteedi hindamise vajadus tekkinud seoses mikro kvalifikatsiooni kasutusele võtmisega. Euroopa Komisjoni soovitusel liikmesriikidele kirjeldavad mikro kvalifikatsioonide rakendamisel nende kvaliteedi tagamise vajadust.

Kui mikro kvalifikatsioone soovivad pakkuda ülikoolid, rakenduskõrgkoolid või kutseõppeasutused õppekavagrupis või õppekavarühmas, milles on neile antud õppeõigus või õppe läbiviimise õigus, siis nende õppeasutuste kvaliteet on juba kontrollitud ja eraldi kvaliteedihindamist mikro kvalifikatsioonide pakkumiseks läbida ei ole vaja. Nende puhul piisab täienduskoolituse standardi nõuetele vastava mikro kvalifikatsiooniõppekava esitamisest EHISesse.

Kõigil teistel täienduskoolitusasutustel on kohustuslik mikro kvalifikatsioonide pakkumiseks läbida kvaliteedi hindamine õppekavarühmades.

Täienduskoolituse kvaliteedi hindamist võib täienduskoolituse pakkuja taotleda ka siis, kui ta soovib saada tagasisidet oma tugevuste ja arendamist vajavate valdkondade kohta, mille põhjal planeerida edasist arengut. Täienduskoolituse kvaliteedihindamise positiivne läbimine on kinnitus selle kohta, et koolitusasutus viib õpet läbi heal tasemel. Kvaliteedihindamise raames saab täienduskoolitusasutus tagasisidet, missugused tegevused on vajalikud, et pakkuda ning toetada kvaliteetset õppimist. Ühtsete kvaliteedikriteeriumide ning kvaliteedihindamise süsteemi loomine võimaldab täienduskoolituse tellijal, näiteks Haridus- ja Teadusministeeriumil, Töötukassal, KOVdel või teistel rahastajal esitada koolituste ostmisel ja rahastamisel nõude, et täienduskoolitusasutus peab olema läbinud kvaliteedihindamise.

TäKS § 7¹ lõikes 2 täpsustatakse, et taotleja on kohustatud enne taotluse esitamist tasuma selle läbivaatamise eest hindamistasu, ehk hindamine on täienduskoolitusasutuse jaoks tasuline. Hindamistasuga katab hindamise taotleja hindamise kulud. Eri õppekavarühmade hindamise kulu ei pruugi olla täpselt sama. Mõne õppekavarühma hindamistasu võib olla oluliselt kõrgem, jääda 1000 euro piiridesse. Hindamistasu pole võimalik väga madalale langetada, sest vastasel juhul pole võimalik kolmeliikmelistesse hindamiskomisjonidesse kaasata valdkonna eksperte ning vajadusel teha täienduskoolitusasutuse hindamiskülastusi. Täienduskoolituse kvaliteedi hindamise protsessi alguses kaetakse hindamistasu osaliselt Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest, mistõttu muutub makstav summa täienduskoolitusasutusele oluliselt väiksemaks. Hindamistasu, mille maksab taotleja, on planeeritud 700 eurot õppekavarühma kohta. Hindamisotsused on tähtsalised.

TäKS § 7¹ lõikes 3 sätestatakse, et täienduskoolituse kvaliteedi hindamine koosneb täienduskoolitusasutuse eneseanalüüsist ja sõltumatute ekspertide hindamisest, mis käsitlevad õppekavarühmas õppe läbiviimiseks vajalike ressursside piisavust, täiskasvanute koolitajate nõuetele vastavust, õppekavade vastavust täienduskoolituse standardile. Kvaliteedihindamise raames analüüsitakse täienduskoolitusasutuse tegevuse vastavust õigusaktidega kehtestatud nõuetele. Kvaliteedihindamise eesmärk on toetada täienduskoolitusasutusi nende poolt pakutavate teenuste arendamisel ning luua seeläbi võimalused täienduskoolitusasutuse arenguks. Hindamisel ei pruugi üksnes dokumendid anda õppe kohta kõike teavet, seepärast võib mõnedel juhtudel olla vajalik ka sõltumatute hindajate poolt tehtav koolitusasutuse hindamiskülastus.

TäKS § 7¹ lõikes 4 sätestatakse, et täienduskoolituse kvaliteedi hindamise tingimused ja korra kehtestab ning hindamist korraldava asutuse määrab valdkonna eest vastutav minister määrusega (vt käesoleva eelnõu rakendusakti kavandi lisa nr 1). Määruse eelnõu selgitab, et Eesti hariduse infosüsteemi kantud täienduskoolitusasutus võib õppe kvaliteedi tagamiseks ja arendamiseks taotleda täienduskoolituse kvaliteedi hindamist õppekavarühmas. Õppekavarühmad, mida on võimalik lasta täienduskoolitusasutusel hinnata, esitatakse määruse lisas. Kõik õppekavad liigitatakse täienduskoolituse standardis nimetatud õppekavarühmadesse, õppekavarühmad omakorda kuuluvad õppesuundadesse ja -valdkondadesse. Õppekavarühmi on 90, õppesuundi 39 õppevaldkondi on kokku 11. Samas õppevaldkonna hindamine jääb liialt laiaks. Seni on täienduskoolituses lähtunud õppekavarühmadest. Kõiki õppekavarühmi ei hõlmata kvaliteedihindamisse. Näiteks jäetakse välja interdistsiplinaarsete õppekavade rühmad, mis ühendavad endas vähemalt kolme õppekavarühma, milles ükski koolitusala selgelt ei domineeri. Täienduskoolituste õppekavad keskenduvad enamasti ühele koolitusale. Kui need sisaldavad toetavaid teemasid ka teistest teemadest, siis pole need valdavalt selges ülekaalus ja sellisel juhul pole õige neid interdistsiplinaarsetesse õppekavade rühmadesse liigitada. Hindamisest jäetakse välja ka traditsioonilise ja täiendava meditsiini õppekavarühm, kuna valdavalt pole tegemist tõendus põhise õppekavarühmaga (sisaldab alternatiivmeditsiini koolitusi).

Haridus- ja Teadusministeeriumil on võimalus kvaliteedi hindamise korraldamine volitada ka oma valitsemisalas tegutsevale valitsusasutusele. Sõltumatute hindajate läbiviidavat välishindamist hakkab suure tõenäosusega korraldama Haridus- ja Noorteamet. Hindamist korraldav asutus moodustab täienduskoolituse õppekavarühma kvaliteedi hindamiseks vähemalt kolmeliikmelised hindamiskomisjonid, mille koosseis kooskõlastatakse täienduskoolitusasutusega. Hindamiskomisjoni koosseisu kooskõlastamine on vajalik, et vältida olukordi, kus hindajaks satuks inimene, kellel võib olla asutuse hindamisega seoses huvide konflikt. Hindamiskomisjon koostab hindamise tulemuste põhjal hindamisaruande ja tagab täienduskoolitusasutusele võimaluse esitada asutuse määratud tähtaja jooksul hindamisaruande kavandile põhjendatud märkusi.

TäKS § 7¹ lõikes 5 tuuakse välja, et täienduskoolituse kvaliteedi hindamise otsused võtab vastu täienduskoolituse hindamisnõukogu, mille moodustab ja mille töökorra kinnitab hindamist korraldav asutus. Hindamisnõukogu hakkab kinnitama hindamise otsuseid, toetudes hindamisaruannetele ja vajaduse korral teistele dokumentidele. Hindamisnõukogu koosseisu puhul on oluline, et see koondaks nii valdkonna asjatundjaid kui ka õppekava spetsialiste.

TäKS § 7¹ lõigetes 6 ja 7 täpsustakse, kui täienduskoolitusasutuse õppekavarühmas toimuv õppetöö vastab õigusaktides sätestatud nõuetele ning täienduskoolituse kvaliteedi hindamise kriteeriumidele, siis loetakse hindamine läbituks ja positiivne hindamisotsus kantakse EHISesse tähtajaga viis aastat. Kui hindamisnõukogu tuvastab täienduskoolitusasutuse täienduskoolituse kvaliteedis olulisi puudusi ja tulemus ei vasta kriteeriumide abil seatud kvaliteedinõuetele, loetakse hindamine mitteläbituks. Negatiivne hindamisotsus kantakse samuti EHISesse.

TäKS § 7¹ lõige 8 täpsustab, et hindamisnõukogu tehtud täienduskoolituse kvaliteedi hindamise positiivset otsust võib nõukogu kehtetuks tunnistada, kui riikliku või haldusjärelevalve käigus selgub, et täienduskoolitusasutuse tegevus on vastuolus õigusaktidega või haldusjärelevalvet teostava haldusorgani ettekirjutust ei ole täidetud. Samuti juhul, kui täienduskoolitusasutus on esitanud täienduskoolituse kvaliteedi hindamisel valeandmeid, mis omavad tähtsust positiivse otsuse tegemisel.

Eelnõu § 1 punktiga 10 muudetakse paragrahvi 8.

TäKS § 8 lõikes 1 muudetakse „Eesti Hariduse Infosüsteemi“ kirjapilti, uueks kirjaviisiks on „Eesti hariduse infosüsteem“. Lisatakse, et EHISes võib veebilehe aadressi asemel sisestada ka muu avaliku ligipääsetavusega digikeskkonna aadressi.

TäKS § 8 lõiget 2 muudetakse selliselt, et täienduskoolitusasutus peab veebilehel või avalikult kättesaadavas digikeskkonnas avalikustama koolitusteabe (so õppekavad, õppekorralduse alused, kvaliteedi tagamise alused jne) eesti keeles. Eesti keele kõrval on lubatud avalikustatud ka mõnes muus keeles, kuid eestikeelne info kuvamine on kohustuslik. Praktikas avaldavad täienduskoolitusasutused teatud juhtudel nõutava info vaid võõrkeeles, mistõttu ei tarvitse see olla arusaadav kõigile avalikest vahenditest rahastajatele, tellijatele, isegi õppijatele. Samuti Eesti Töötukassa tegi väljatöötamiskavatsuse kooskõlastusringil ettepaneku lisada seadusesse nõue, et teave veebilehel peab alati olema kättesaadav ka riigikeelsena.

Veebilehtede seire tulemusel on selgunud, et tihti ei ole veebilehtedel olev koolitusinfo kergesti leitav, teavet pole uuendatud, see ei vasta tegelikkusele või esitatakse valikuliselt. Ebatäielik info võib kasu asemel tuua hoopis kahju. Seepärast näeb eelnõu edaspidi ette lisaks koolitusteabe esitamisele ka seda, et info kvaliteet vastab teatud kriteeriumidele. Tavaliselt kasutataksegi info kvaliteedi elementidest rääkides mõisteid nagu *õigsus*, *värskus*, *ligipääsetavus* jpt. Eelnõu kohaselt lisatakse seadusesse lause, et täienduskoolitusasutuse teave oma tegevuse ja õppekavade kohta veebilehel peab olema ajakohane, kergesti leitav ja üheselt mõistetav.

TäKS § 8 lõige 3 („Täienduskoolitusasutus loob võimalused käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud dokumentidega tutvumiseks täienduskoolitusasutuses“) tunnistatakse kehtetuks. Sisuliselt hõlmab lõikes 2 sätestatu riiklikku ja haldusjärelevalve sätteid. Paragrahvi 8 lõikes 2 nimetatud dokumendid peavad täienduskoolitusasutusel olema avalikustatud oma veebilehel ja üksnes järelevalve läbiviijate jaoks luuakse dokumentidega tutvumise võimalus täienduskoolitusasutuses.

TäKS § 8 lõiget 4 täpsustatakse. Kehtivas seaduses on sõnastatud, et täienduskoolitusasutus ei pea avalikustama või tutvumiseks kättesaadavaks tegema õppekavasid ja nendega seotud täiskasvanute koolitajate andmeid, kui õppekava on lepingu alusel välja töötatud üksnes lepingus määratletud isikute koolitamiseks. Kehtiva sõnastuse järgi ei ole praktikas aru saadud, mida tähendab lepingu alusel välja töötatud õppekava. Kehtivas seaduses on sisuliselt silmas peetud tellimuskoolitust. Tellimuskoolitus tähendab koolitust, mida ettevõtte või asutus tellib enda soovidest ja vajadustest lähtuvalt. Koolitus ei ole avatud kõigile soovijatele, vaid mõeldud üksnes määratletud ettevõtte või asutuse isikute koolitamiseks. Seepärast on eelnõus täpsustatud sõnastust, et tellimuskoolituse õppekava ja koolitajaid ei pea täienduskoolitusasutus avalikustama, sest iga soovija ei saa sellele registreeruda ega osaleda. See ei tähenda seda, et täienduskoolitusasutus jätab koostamata tellimuskoolitusele väljundipõhise õppekava. Õppekava koostamist nähakse ette, kuid sellega saavad tutvuda vaid koolitusega seotud osapooled.

Eelnõu § 1 punktiga 11 muudetakse TäKS § 9 lõike 2 sõnastust. Määratletakse ka *õpiväljundi* mõiste eelnõu tähenduses. Õpiväljund on õppekava kõige olulisem ja kesksem komponent. Õpiväljundid on õppimise tulemusel omandatavad teadmised ja oskused või nende kogumid, mille saavutatust on võimalik tõendada ja hinnata. Õpiväljundid on kirjeldatud õppekava läbimiseks vajalikul miinimumtasandil. Hindamine peaks diferentseerima õpiväljundite

saavutamist miinimumi ületaval tasemel. See tähendab, et miinimumtasemel õpiväljundid peab täienduskoolitusel õppides igal juhul saavutama. Õpiväljundid sõnastatakse õppeprotsessi eesmärgist lähtuvalt ning need peavad olema mõõdetavad, hinnatavad ja piiritletud aja jooksul omandatavad. Hoiakuid võib soovi korral teadmiste ja oskuste kõrval kirjeldada, aga neid ei saa tavaliselt hinnata.

Eelnõu § 1 punktiga 12 täiendatakse TäKS § 9 lõiget 3 uue lausega, mille järgi mikrokvalifikatsiooniõppe maht määratakse lisaks akadeemilistele tundidele ka ainepunktides. Mikrokvalifikatsiooni puhul on tegemist täienduskoolituse ühe liigiga, mistõttu on õppe mahu arvestus toodud akadeemilistes tundides. Kuna mikrokvalifikatsioon saab arvestada ka täiskvalifikatsioonide puhul, siis tasemeõppeasutused soovivad eelkõige mikrokvalifikatsioonide õppe mahtu määrata ainepunktides. Ka välisriikides mõõdetakse mikrokvalifikatsiooni mahtu valdavalt ainepunktides (Singapur, Iirimaa, Uus-Meremaa jne). Üks ainepunkt vastab 26-le tunnile õppija tööle teadmiste ja oskuste omandamisel. 26 tundi tööd on arvestuslik keskmine, mis kulub õppijal ühe ainepunkti saamiseks vajalike õpiväljundite saavutamiseks. Ainepunkti mahu hulka arvestatakse kontaktõpe, praktiline töö, iseseisev töö ja hindamine.

Eelnõu § 1 punktiga 13 täiendatakse seadust uue paragrahaviga TäKS § 9¹, kus reguleeritakse mikrokvalifikatsiooni pakkumisega seotud tingimused. Mikrokvalifikatsioon peab vastama neljale peamisele nõudele: maht on 6–30 ainepunkti, esindab tööturul vajalikku kompetentsi, on välja töötatud tööandjatega koostöös ja pakkuda saavas üksnes need asutused, kelle kvaliteeti on hinnatud.

„§ 9¹. Mikrokvalifikatsiooniõppe maht ja pakkumine

TäKS § 9¹ lõikes 1 loetletakse haridusasutused, kes võivad mikrokvalifikatsioone pakkuda. Teatud miinimumkriteeriumide täitmine on mikrokvalifikatsioonide pakkumisel vajalik, sest mikrokvalifikatsiooni pakkuja enda otsustamine oma pakutu kvaliteedi ja tingimuste üle ei pruugi kvaliteeti tagada.

Mikrokvalifikatsioone võivad pakkuda kõrgkoolid ja kutseõppeasutused, kellele on õppekavarühmas või -grupis antud õppeõigus või õppe läbiviimise õigus. Asutused peavad olema esitanud ka täienduskoolituse majandustegevusteate EHISesse. Kõrgkoolide ja kutseõppeasutuste tasemeõppe kvaliteeti on hinnatud ning mikrokvalifikatsioonide kvaliteet peaks olema samal tasemel formaalharidusega. Lähtutakse eeldusest, et kvaliteet on õppeasutuse õppekavagrupi ja -rühma lõikes enam-vähem samal tasemel ka mikrokvalifikatsiooniõppe puhul. Sellisel juhul esitab tasemeõppeasutus Haridus- ja Teadusministeeriumile vaid mikrokvalifikatsiooniõppe õppekava mikrokvalifikatsioonide registrisse. Kui kõrgkool või kutseõppeasutus soovib pakkuda mikrokvalifikatsiooni õppekavagrupis või -rühmas, kus tal õppeõigus puudub, siis on võimalus, et tasemeõppeasutus läbib mikrokvalifikatsiooni pakkumiseks täienduskoolituse kvaliteedi hindamise õppekavarühmas, kus tal õppeõigust ei ole.

Täienduskoolituse standardis sätestatakse õppekavade liigitamise alused. Kõik õppekavad liigitatakse õppekavarühmadesse, õppekavagruppidesse ja õppevaldkondadesse. Õppekavade liigitamise lähtealus on rahvusvaheline hariduse liigituse klassifikaator⁹. Täienduskoolituse standardi lisas on esitatud õppekavarühmade loetelu. Määruse „Täienduskoolituse kvaliteedi

⁹ [International Standard Classification of Education. Fields of education and training 2013 \(ISCED-F 2013\) – Detailed field descriptions](#), UNESCO Institute for Statistics, 2015.

hindamise tingimused ja kord“ lisas sätestatakse need õppekavarühmad, milles saab hindamist taotleda.

Täienduskoolitusasutused peavad läbima mikrokvalifikatsiooniõppe pakkumiseks kvaliteedi hindamise õppekavarühmas. Eelnevalt peab asutusel olema esitatud ka täienduskoolituse majandustegevusteade. Koos õppekavarühma hindamisega hinnatakse ka mikrokvalifikatsiooniõppe õppekava. Kui täienduskoolitusasutus soovib edaspidi samas õppekavarühmas mõnda mikrokvalifikatsiooni pakkuda, siis piisab sellest, kui esitatakse ministeeriumi mikrokvalifikatsiooni registrisse õppekava.

TäKS § 9¹ lõikega 2 antakse ette mikrokvalifikatsiooniõppe mahu vahemik ehk õppe alumine ja ülemine mahupiir. Uuringust „Mikrokvalifikatsioonide kasutusele võtmise võimalused Eesti haridus- ja kutsesüsteemis rahvusvahelisele praktikale toetudes“ selgub, et mikrokvalifikatsioonide maht varieerub eri riikides oluliselt, kuid enamasti iseloomustab neid see, et nad on seni kehtinud kvalifikatsioonidest või kraadidest väiksema mahuga. Mikrokvalifikatsiooni saavutamiseks on vajalik nominaalõppe maht 6–30 ainepunkti. Õppekava miinimummaht peaks olema vähemalt kuus ainepunkti. Ülempiir on seatud põhjusel, mikrokvalifikatsiooniõpet oleks võimalik läbi viia lühema perioodi jooksul ning see eristuks formaalõppest. Mikrokvalifikatsioon peaks olema formaalharidusest väikesemahulisem õpe. Kui ülempiir jätta lahtiseks või seada ülempiiriks rohkem kui 30 ainepunkti, siis võib õppeaeg venida väga pikaks. Väga pikkade üle 30 ainepunkti suuruse mooduli läbimine võib töötaval inimesel võtta aastaid ning sel juhul ei täida mikrokvalifikatsioonid eesmärki, milleks on kiirem ja paindlikum täiendus- ja ümberõpe ning tööturu vajadustele reageerimine.

TäKS § 9¹ lõike 3 järgi on võimalik mikrokvalifikatsioone koguda ja kombineerida, et tõendada täiskvalifikatsiooni omandamist. Ülikoolid pakuvad juba täna mikrokraadi täiendõppeprogramme, mida kokku sobitades on võimalik jõuda tasemekraadini. Programmid on loodud nii, et programmi läbinul oleks edaspidi tasemeõppe raames võimalus taotleda mikrokvalifikatsiooni arvestamist osana tasemeõppest.

TäKS § 9¹ lõige 4 avab, et mikrokvalifikatsiooniõppe õppekava peab olema koostatud koostöös tööandjatega ja lähtuma tööturu vajadustest. Oluline on tööandjate kaasamine mikrokvalifikatsiooniõppe kujundamisse ja õppekavaarendusse. Tööandjatega koostöö võib tähendada seda, et erialaliitides ja -võrgustikes töötavate inimestega on tehtud koostööd koolitusvajaduse väljaselgitamiseks, õppekava on tööandjate poolt heaks kiidetud ja kooskõlastatud. Tööandjatega koostöö võib tähendada ka seda, et mikrokvalifikatsiooniõppe õppekava koostamise aluseks on võetud kutsestandard.

TäKS § 9¹ lõige 5 selgitab, et mikrokvalifikatsiooniõppe pakkuja peab mikrokvalifikatsiooni õppekava edastama EHISe kaudu Haridus- ja Teadusministeeriumile. Mikrokvalifikatsiooni kande tegemise eest tasutakse riigilõiv riigilõivuseaduses sätestatud määras. Kõik mikrokvalifikatsioonide õppekavad hakkavad olema tsentraalses infosüsteemis. Kogu vajalik õppekava info hakkab olema eraldi tunnustena. Õppekava esitamine on vajalik mitmel põhjusel.

TäKS § 9¹ lõige 6 selgitab, et õppekava peab vastama täienduskoolituse standardi õppekava nõuetele, mikrokvalifikatsiooni mahule ja tunnustele käesoleva seaduse mõistes ja seda kontrollib Haridus- ja Teadusministeerium või tema volitatud asutus. Mikrokvalifikatsiooniõppe õppekava registreeritakse EHISes viieks aastaks. Tähtaeg on vajalik seepärast, tagada EHISe andmete ajakohasus. See tähendab, et EHISes ei kuvataks õppekavasid, mis ei ole enam kasutuses. Keskne andmebaas on vajalik ka mikrokvalifikatsioonide võimaluste kajastamiseks ja otsimiseks ning eesmärgiga hilisemalt

õppekavad siduda õppijatele väljastatud tunnistustega. Eri huvipooltele tekib võimalus otsida andmebaasist endale sobivaid mikro kvalifikatsioone.

TäKS § 9¹ lõige 7 selgitab, et kõrgkoolides ja kutseõppeasutustes toimub mikro kvalifikatsiooni varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamine vastavalt kõrgharidusseadusele ja kutseõppeasutuse seadusele. Eestis on olemas VÕTA (varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamine) süsteem ja seda rakendatakse erinevatel haridussüsteemi tasemetel. VÕTA süsteemi olemasolu loob võimaluse varem õpitut ja kogetut mikro kvalifikatsioonide arvestamiseks. Varasema õpi- ja töökogemuse arvestamine mikro kvalifikatsioonide omandamisel jääb formaalõppeasutuste vastutuseks.

Täienduskoolituse standardis reguleeritakse edaspidi mikro kvalifikatsiooniõppe tunnistuse kohustuslikud komponendid. Euroopa Komisjon on teinud liikmesriikidele soovitusel mikro kvalifikatsiooni tunnistustele kantavate andmete kohta. Sellest tulenevalt on ka täienduskoolituse standardisse lisatud mikro kvalifikatsiooni tunnistuse nõuded. Mikro kvalifikatsiooniõppe tunnistusele märgitakse lisaks täienduskoolituse tunnistuse andmetele: ISCED haridus- ja koolitusvaldkond, mikro kvalifikatsiooniõppe maht akadeemilistes tundides ja ainepunktides, mikro kvalifikatsiooniõppe kvaliteedi tagamine, hindamistulemus (juhul kui, õpe näeb ette hindamistulemuse saavutamist), omandatud mikro kvalifikatsioon (kui see on osa täiskvalifikatsioonist, siis lisatakse sellekohane viide). Täienduskoolitusasutus kannab edaspidiselt mikro kvalifikatsiooni saanute tunnistuste andmed Eesti hariduse infosüsteemi. Tunnistuste elektrooniline säilitamine võimaldab inimestel lihtsamini säilitada ja koguda andmeid läbitud õppe ja saavutatud õpiväljundite kohta. Nii on ka hõlpsam neid hiljem vajadusel täiskvalifikatsiooni omandamisel või kutse taotlemisel tõendada.

Eelnõu § 1 punktiga 14 täpsustatakse TäKS § 10 õppekeskkonna sõnastust. Praktikas on tekkinud vajadus seaduses selgitada, et täienduskoolituse õppekeskkond ei ole pelgalt füüsiline, vaid see võib olla ka digitaalne keskkond. Juhendmaterjal täienduskoolituse õppekava koostamiseks¹⁰ ütleb, et õppekeskkond on otseselt seotud õppe ülesehitusega ja see võib olla oluliseks abiks õppijale õppekava üle otsustamisel. Eelnõuga täiendatakse, et õppekeskkond on õppijate õppimist ja arengut toetav füüsiline või digitaalne keskkond.

Õppekeskkonnana mõistetakse õppijaid ümbritseva füüsilise ja digitaalse keskkonna kooslust. Täienduskoolitused võivad olla täielikult digitehnoloogiliste vahendite abil toimuvad veebipõhised koolitused, st kogu koolituse õppeprotsess toimub veebipõhiselt ja auditoorseid kohtumisi ei ole. Kuid levinud on ka osaliselt veebipõhised täienduskoolitused, kus koolituse õppeprotsess toimub suures osas veebipõhiselt, kuid koolituse jooksul toimub ka füüsilise kontaktiga tunde või praktikume.

Õppekeskkond võib olla ka sotsiaalne, kuid seaduses seda nõudena ei kehtestata. Sotsiaalne õppekeskkond on keskkond, kus mängivad olulist rolli õppijate omavahelised ja õppijate ning koolitaja vahelised suhted. Koolituse õhkkonda koolitusel mõjutavad eri tegurid: inimeste rahvus, vanus, sugu, suhtumine koolitusse jne. Koolitusel on oluline õppimist toetava sotsiaalse keskkonna loomine ja selleks sobivate tegevuste kavandamine.

Eelnõu § 1 punktiga 15 täiendatakse TäKS § 11 lõiget 1. Seadus ütleb, et täiskasvanute koolitaja on käesoleva seaduse tähenduses spetsialist, kes sihipäraselt loodud õpisisu olulises osas toetab täiskasvanud inimeste õppimist ja enesearendust. Täienduskoolitusasutus peab tagama õppe läbiviimiseks vajaliku kvalifikatsiooniga koolitajate olemasolu, ehk vajaliku

¹⁰ https://www.hm.ee/sites/default/files/oppekava_koostamise_juhendmaterjal.pdf

kvalifikatsiooni üle otsustamine on koolitusasutuse pädevuses. Praktikas on kvaliteedi hindamise käigus koolitajate vähene kompetents ilmnenu ühe probleemina. Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri juuksuritöö ja iluteeninduse¹¹ raport ütleb, et murettekitavad on ilmingud, kui hindamiste käigus puututakse kokku koolitajatega, kelle kogemused on napid ja kes alles ise sisuliselt ametit õpivad, aga juba tegutsevad koolitajatena ja õpetavad välja teisi. Väljatöötamiskavatsuse tagasisides sõnastasid mitmed organisatsioonid, et koolitusasutuste poolt osutatava õppe kvaliteedi tagamiseks võiks ühe tingimusena kaaluda koolitajatele miinimumnõuete kehtestamist.

Täiskasvanute koolitaja puhul on olulised nii erialased kui ka andragoogilised kompetentsid. Õpetamise kvaliteet sõltub mitmetest teguritest: erialastest teadmistest, õpetamisoskusest ja -kogemusest, selgusest, tagasisidest jne. Professionaalse koolitaja jaoks on esmatähtis vallata eriala, kuid koolitajal peavad olema ka elementaarsed täiskasvanute koolitamise oskused. Seepärast täpsustatakse eelnõus täiskasvanute koolitaja sätet, kuhu lisatakse, et täiskasvanute koolitajal on olemas nii erialased kui ka andragoogilised kompetentsid. Mõlemad kompetentsid võivad olla omandatud formaalhariduse, täienduskoolituse või töökogemuse kaudu. Erialane või valdkondlik kompetentsus tähendab seda, et täiskasvanute koolitajal on olemas teadmised, oskused ja hoiakud, mis on vajalikud oma eriala, aine, sisu või valdkonna õpetamiseks. See tähendab, et koolitajal on olemas erialane haridus või läbitud täienduskoolitused või erialane töökogemus. Kompetentse saab tagada mitmel viisil, näiteks koolitaja on läbinud koolitaja väljaõppe või muu koolituse, mis toetab täiskasvanute õpetamist. Koolitaja võib olla arendanud kompetentse ka praktilise tegevuse käigus. See tähendab, et tegutsev koolitaja võib olla omandanud ka töö käigus vastavad kogemused ja oskused. Näiteks täiskasvanute koolitaja 5. taseme kutse taotlemine ei eelda koolitaja koolituse läbimist praeguse standardi järgi.

Kui koolituse läbiviijal on kehtiv täiskasvanute koolitaja või kutseõpetaja kutsetunnistus või vastav kõrgharidus, siis koolitajal on andragoogiline ettevalmistus olemas.

Oluline on see, et sisseviidava muudatuse tulemusel esitatakse täienduskoolitusasutuse veebilehel või muus digikeskkonnas täiskasvanute koolitaja kompetentside juures selgitused või teave, millised on konkreetse koolitaja andragoogilised kompetentsid lisaks tema erialastele kompetentsidele. Täiskasvanute koolitaja kutsestandardis on andragoogilised kompetentsid sätestatud läbivate kompetentsidena. Näiteks koolitaja teab täiskasvanuõppe põhiprintsiipe, lähtub koolitusel täiskasvanu õppija eripäradest, oskab õppijatele anda tagasisidet õppeprotsessi vältel, teab digiõppe võimalusi, oskab kasutada sobilikke meetodeid läbiviimiseks täiskasvanute koolituses. Eelpool loetletud kompetentsid on äärmiselt olulised, et koolitaja saaks teha kvaliteetset tööd nii, et täiskasvanud inimeste õppimine oleks suunatud ja toetatud.

Täiskasvanute koolitaja mõiste täiendusega rõhutatakse, et on oluline, et koolitajal oleks olemas mõlemad kompetentsid - nii erialane kui ka andragoogiline kompetentsus. Kompetentsete koolitajate olemasolu eest vastutab endiselt täienduskoolitusasutus ja valmisolekut vastaval ametikohal töötada hindab koolitaja tööandja.

Eelnõu § 1 punktiga 16 täiendatakse TäKS § 11 lõiget 3. Uue lõikega täpsustatakse täiskasvanute koolitaja andragoogiliste kompetentside koolitajatele esitatavaid nõudeid. Kehtiva seaduse järgi võivad koolitajate koolitusi ja väljaõpet läbi viia ilma vastava ettevalmistuseta inimesed. Praktikas on levinud juhtumid, kus teisi koolitajaid koolitab inimene, kellel pole täiskasvanute koolitaja kutset või on ta koolitatavast madalama kutsetasemega isik, kes on ise läbinud vaid koolitaja baaskoolituse või sedagi mitte. Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri

¹¹ https://ekka.edu.ee/wp-content/uploads/llu_raport.pdf

hindamistulemuste raportist „Ettevõtlus ja isikuareng“¹² kus hinnati ka täiskasvanute koolitaja õppekavasid, selgus, et viimastes kasutatakse täienduskoolituse terminoloogiat sageli puudulikult ja õpiväljundid on sõnastatud ebauhtlaselt. Paljudele koolitajatele on osutunud keeruliseks, kuidas koostada väljundipõhist õppekava ja sõnastada hindamiskriteeriume, mis toetavad õppimist, on mõõdetavad ega hirmuta õppijaid. Nende teemadega hätta jäämine viitab puudulikule ettevalmistusele. Eelnõuga seatakse nõuded ainult neile koolitajatele, kes õpetavad andragoogilisi kompetentse ehk pakuvad täiskasvanute koolitaja väljaõppe koolitusi, so koolitaja baaskoolitusi (ei peeta silmas neid koolitusi, kus koolitajatele õpetatakse erialaseid kompetentse, mis on seotud käsitletava aine või teemaga). Näiteks kui joogaõpetajatele tehakse väljaõppe koolitus, kus õpetatakse anatoomiat, joogaasendeid, joogafilosoofiat, siis sellised kompetentsid liigituvad erialaste kompetentside hulka.

Andragoogiliste kompetentside koolitaja nõueteks on magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon või täiskasvanute koolitaja kutse vähemalt 7. tasemel. Nõuete seadmise mõte seisneb selles, et andragoogilisi kompetentse õpetaksid inimesed, kellel on kõrgem haridustase või on selle valdkonna tippspetsialistid, mille tõenduseks on täiskasvanute koolitaja kutse (7. tase). 7. taseme täiskasvanute koolitaja on kõrgharidusega spetsialist, kes on õppinud täiskasvanute koolitamist ja arendanud oma kompetentse praktiliste tegevuste käigus. 7. taseme koolitaja kehtiva kutsestandardi järgi juhendab ja nõustabki madalama kutsetasemega või kutseta koolitajaid. 7. ja 8. tasemega täiskasvanute koolitaja kutseid on väljastatud 74 inimesele, seega üksnes nõudena kehtiva täiskasvanute koolitaja kutse olemasolu oleks valdkonda piirav. Seepärast on eelnõusse lisatud, et ka magistrikraadi või sellele vastava kvalifikatsiooniga isik tohib andragoogilisi kompetentse koolitada. See välistab olukorra, kus andragoogilisi kompetentse õpetavad keskharidusega isikud. Koolitajate nõuete täitmise eest vastutab täienduskoolitusasutus ja valmisolekut vastaval ametikohal töötada hindab koolitaja tööandja.

Eelnõu § 1 punktiga 17 asendatakse TäKS § 12 lõike 1 punktides 5, 6, 7 „õppemaks“ sõnaga „õppetasu“, et läbivalt õigusaktis kasutada sama terminit.

Eelnõu § 1 punktiga 18 tunnistatakse kehtetuks paragrahvi 12 lõike 1 punkt 8, kuna majandustegevusteate üldosa seadus loetleb teabe, mis teenuseosutaja poolt tuleb avalikustada isiku nõudmisel, see puudutab ka teavet vaidluste kohtuvälise lahendamise võimalikkuse kohta.

Eelnõu § 1 punktiga 19 tunnistatakse TäKS § 12 lõige 2 kehtetuks. Selle sätte järgi, kui täienduskoolituse tellija tellib täienduskoolitust riigihangete seaduse alusel või korraldab koolituse tellimiseks muu konkursi, viiakse täienduskoolitus läbi tellija teatavaks tehtud tingimuste kohaselt. Kehtetuks tunnistatakse säte seetõttu, et kui täienduskoolitust tellitakse riigihankena, siis riigihangete seaduse järgimist TäKSis ei ole vaja eraldi reguleerida.

Eelnõu § 1 punktiga 20 jäetakse välja TäKS § 15 lõikest 2 sõna „üksnes“. Riigi- ja kohaliku omavalitsuse eelarvest ja Euroopa Liidu vahenditest on lubatud rahastada või hüvitada üksnes täienduskoolitusasutuse läbiviidavat täienduskoolitust, mis vastab käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktis kehtestatud nõuetele. Selle nõude täitmine on praktikas osutunud keeruliseks nii kategoorilisel kujul. Lisaks on eelnõu § 1 punktis 21 toodud erandid, millistel juhtudel tellija võib jätta TäKS-i nõude täitmata, seepärast jäetakse edaspidi seadusest välja sõna „üksnes“.

Eelnõu § 1 punktiga 21 täiendatakse TäKS § 15 lõiget 4. Riigi- või kohaliku omavalitsuse eelarvest on kehtiva seaduse järgi lubatud rahastada või hüvitada koolitamiseks tegevusluba omava või EHISesse majandustegevusteate esitanud täienduskoolitusasutuste läbiviidavat

¹² https://ekka.edu.ee/wp-content/uploads/Ettevotlus_raport.pdf

täienduskoolitust. Seega rahvusvahelise koolituse läbiviija koolitust saab rahastada üksnes juhul, kui rahvusvahelise koolituse pakkuja on esitanud täienduskoolituse majandustegevusteate, - sellisel juhul saab neid käsitleda kui täienduskoolitusasutust ning nende koolitusi saab riigi raha eest tellida. Kuid üha enam pakutakse rahvusvahelisi koolitusi. Covid-19 kriisi raames on esile kerkinud õpet vahendavad rahvusvahelised õppeplatvormid (Coursera, Udemy jms). Rahvusvahelised platvormid ja e-koolitused ei ole alati parim lahendus igas valdkonnas õppimiseks, kuid näiteks IT ja andmeteaduse valdkonnas on pakutavad võimalused (kiired ja läbimõeldud programmid) väga väärtuslikud. Õigustatult on tekkinud küsimus, kuidas võiks olla nende juurdepääs riigi poolt rahastatud koolituste tellimisele ja hüvitamisele. Kehtiv seadus ei võimalda mujalt maailmast otsida parimat koolitust ja seda rahaliselt toetada. Euroopa tasemel (Euroopa Komisjoni töörühm) on otsustatud, et euroopaülest akrediteerimist või aktsepteerimist kvalifikatsioonidele (taotlevad rahvusvahelised kvalifikatsioonide pakkujad, nt Microsoft) ei tule. Igal liikmesriigil tuleb endal otsustada, kuidas seda korraldada. Seaduse koostamise aruteludel kaaluti kõigepealt võimalust luua rahvusvaheliste õppeplatvormidele alternatiivprotseduur. Kuid see lahendus ei leidnud poolehoidu põhjusel, et suured ja tuntud rahvusvahelised koolituse pakkujad eeldatavalt ei pruugi olla huvitatud Eesti koolitusturule sisenemisest selle väiksuse tõttu.

Seepärast lisatakse eelnõusse erand, et kui täienduskoolitust vahendab rahvusvaheline õppeplatvorm või välisriigis tegutsev koolitusasutus, siis peab koolituse tellija ise hindama tellitava koolituse kvaliteeti ja sobivust. Koolituse vastavuse hindamisel võiks tellija lähtuda ja juhinduda täienduskoolituse standardi õppekava nõuetest. Koolituse tellijaks peetakse eelnõu tähenduses ettevõtet, asutust, vajadusel ka isikut, kes koolitust tellib ja rahastab. Rahvusvaheliste täienduskoolitusasutuste pakutavate koolituste (ka rahvusvaheliste õppeplatvormide poolt vahendatavate koolituste) puhul võiks jälgida, et koolituse tutvustuses oleks välja toodud teave koolituse nimetuse, õpiväljundite või õppe sisu ja selle vastavuse kohta eesmärgile, vajadusel õpingute alustamise tingimused, õppe maht, õppekeskkonna kirjeldus (sh veebikeskkond), õppematerjalide loend (juhul kui koolituse läbimiseks on ette nähtud õppematerjalid), lõpetamise tingimused ja väljastatavad dokumendid; koolitaja kvalifikatsiooni, õpi- või töökogemuse kirjeldus jne Kui rahvusvaheline õppeplatvorm või välisriigis tegutsev koolitusasutus pakub mikrokvalifikatsioone, siis peab ta läbima täienduskoolituse kvaliteedi hindamise vastavalt eelnõu paragrahvile § 7¹.

Eelnõu § 1 punktiga 22 tuuakse TäKS § 16 lõikes 2 välja, et riiklik täienduskoolituse tellimus on riigieelarvest rahastatav koolituskohtade arv. Jäetakse välja sõnad „täienduskoolituse õppekavarühmade või kursuste kaupa“. Vastavalt lõikele 4 kehtestab riikliku täienduskoolituse tellimuse koostamise ja esitamise korra valdkonna eest vastutav minister määrusega. Määruses kehtestatakse tellimuse esitamine õppekavarühmade, õppevaldkondade või näiteks sihtrühmade lõikes. Koolitusvajadusele paindlikuks reageerimiseks võib tekkida vajadus rakendada mitmekesiseid riikliku täienduskoolituse tellimuse arvestuse meetodikaid, täpsustuse viimine määruse tasemele võimaldab enam paindlikkust.

Eelnõu § 1 punktiga 23 tunnistatakse kehtetuks TäKS § 16 lõige 3, kuna täienduskoolituse akadeemilise tunni arvestuse alus ja kulukomponendid kehtestatakse valdkonna eest vastutava ministri käskkirjas. Haridus- ja teadusministeeriumi valitsemisalas kasutatavate täienduskoolituse akadeemilise tunni maksumus on hetkel uuendamisel, maksumuse arvestuse alused ja meetodika on kujunemas. Vastava regulatsiooni viimine määruse tasemele võimaldab suuremat paindlikkust.

Eelnõu § 1 punktiga 24 jäetakse kehtiva paragrahv 16 lõike 4 sõnastusest välja sõnad „õppekavarühmade kaupa“. Täienduskoolituse akadeemilise tunni maksumused kehtestatakse valdkonna eest vastutava ministri määrusega. Määruses täpsustatakse hinna kehtestamine

õppevaldkondade, õppesuundade, õppekavarühmade või mõne muu kriteeriumi lõikes. Näiteks võib olla vajadus kehtestada eraldi hind või koefitsient erivajadustega täiskasvanute koolitamisele.

Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas riikliku täienduskoolituse tellimuse esitamiseks on kehtestatud täienduskoolituse akadeemilise tunni hind üle 60-s erinevas õppekavarühmas. Hinnaerisused on mitmel juhul minimaalsed, jäädes alla 10 senti. Riikliku täienduskoolituse tellimuse esitamise praktika on näinud, et nii paljude erinevate hindade rakendamine ei ole põhjendatud ning on administratiivselt koormav. Väljatöötamisel on uued täienduskoolituse akadeemilise tunni hinnad, mis arvestavad õppevaldkondade vahelisi maksumuste erisusi, kuid on üldistatumad nt õppevaldkonna tasemel.

Eelnõu § 1 punktiga 25 tunnistatakse kehtetuks TäKS § 16 lõige 5. Lõige ei ole vajalik, kuna täienduskoolituse akadeemilise tunni arvestuse alus ja kulukomponendid kehtestatakse valdkonna eest vastutava ministri käskkirjas.

Eelnõu § 1 punktiga 26 täiendatakse TäKSi § 20 lõikega 4, mis näeb ette, et täiskasvanute koolitaja peab koolitatavas valdkonnas erialased ja andragoogilised kompetentsid omandama 12 kuu jooksul seaduse jõustumisest. Täiskasvanute koolitaja kompetentside olemasolu hindab täienduskoolitusasutus. Eelnõuga antakse üleminekuage selleks, et täienduskoolitusasutustel oleks võimalik hinnata oma koolitajate kompetentse ja vajadusel koolitajate teadmisi ning oskusi selles valdkonnas täiendada.

Eelnõu § 1 punktiga 27 täiendatakse TäKSi § 20 lõikega 5, millega antakse 12-kuuline üleminekuage selleks, et andragoogika koolitajal oleks võimalik mõistliku aja jooksul omandada täiskasvanute koolitaja 7. taseme kutse, juhul, kui tal see puudub või pole omandatud magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon.

Riigilõivuseaduse muutmine

Eelnõu §-ga §-ga 2 muudetakse riigilõivuseadust.

Riigilõivuseaduse 4. peatüki 1. jagu täiendatakse 4. jaotisega järgmises sõnastuses:

„4. jaotis

Täiskasvanute koolituse seaduse alusel tehtavad toimingud

§ 58¹. Mikro kvalifikatsiooniõppekava registreerimine

Mikro kvalifikatsiooniõppekava registrisse kandmise eest tasutakse riigilõivu 100 eurot.

Eelnõuga kehtestatavate riigilõivude menetluskulu arvestamisel on arvesse võetud nii otseseid kulusid (tööjõukulud (sh palk ning maksud) ja majanduskulu (sh sidekulud, kulutused ruumidele, transpordi kulu, trükikulud).

Eelnõu §-ga 3 muudetakse keeleseadust.

Eelnõu § 3 kohaselt asendatakse keeleseaduse § 28 lõikes 3, § 28⁴, § 30 lõikes 2 ja § 39¹ lõikes 1 sõnad „Täienduskoolitusasutuse pidaja“ sõnaga „Täienduskoolitusasutus“, et ühtlustada terminoloogiat.

Eelnõu §-ga 4 muudetakse töötervishoiu ja tööohutuse seadust.

Eelnõu § 4 kohaselt asendatakse töötervishoiu ja tööohutuse seaduse § 13² lõike 3 punktis 4 ja § 18¹ lõikes 3 sõnad „Täienduskoolitusasutuse pidaja“ sõnaga „Täienduskoolitusasutus“ „“, et ühtlustada terminoloogiat.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga täpsustakse täiskasvanute täienduskoolitusega seotud termineid. Eelnõu sisaldab ka uusi termineid. Uusi mõisteid on selgitatud nendes paragrahvides, kus on nende terminitega seotud sätted. Eelnõus on kasutusel ja selgitatakse järgmised uued terminid: mikrokvalifikatsioon, mikrokraad, täienduskoolituse kvaliteedi hindamine. Eelnõu tähenduses on uus termin ka õpiväljund, mis leiab kasutust küll seaduse alusel välja antud määruses, kuid täpsemalt määratletud seda pole.

- Mikrokvalifikatsioon on täienduskoolitusel omandatud, tõendatud ja tunnustatud tööturul vajalike teadmiste, oskuste ja hoiakute kogum. Mikrokvalifikatsioon on osa kvalifikatsioonisüsteemist. Kõrgkoolidel on lubatud mikrokvalifikatsiooni nimetada mikrokraadiks.
- Täienduskoolituse kvaliteedi hindamine koosneb täienduskoolitusasutuse eneseanalüüsisist ja sõltumatute ekspertide hindamisest, mis käsitlevad õppekavarühmas õppe läbiviimiseks vajalike ressursside piisavust, täiskasvanute koolitajate nõuetele vastavust ning õppekavade vastavust täienduskoolituse standardile.
- Õpiväljundid on käesoleva seaduse tähenduses õppimise tulemusel omandatavad teadmised ja oskused, mille saavutatust on võimalik tõendada ja hinnata.

Täiendatud/täpsustatud terminid:

- Täienduskoolitus on õppekava alusel toimuv eesmärgistatud ja organiseeritud mitteformaalne õpe, mis on suunatud õpiväljundite saavutamisele.
- Täiskasvanute koolitaja on käesoleva seaduse tähenduses spetsialist, kes sihipäraselt loodud õpisisuolukatsioonis toetab täiskasvanud inimeste õppimist ja enesearendust. Täiskasvanute koolitajal peavad olema koolitatavas valdkonnas erialased ja andragoogilised kompetentsid. Täienduskoolitusasutus hindab täiskasvanute koolitaja kompetentside olemasolu.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusaktidega

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusaktidega. Eelnõus on arvestatud Euroopa oskuste tegevuskava (01.07.2020) meetmega, mis hõlmab mikrokraadide kasutuselevõttu, nende läbipaistvust ja kvaliteedi toetamist terves Euroopa Liidus.

6. Seaduse mõjud

Järgmistes alapunktides on käsitletud mõjusid, mis kaasnevad eelnõu peamiste muudatustega. Muudatusega kaasnevad sotsiaalsed mõjud ning mõjud majandusele ja regionaalarengule, riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele ning avaliku sektori kuludele ja tuludele. Eelnõul ei ole mõju elu- ja looduskeskkonnale ning riigi julgeolekule ja välissuhetele.

Muudatused jagunevad:

6.1.1. Muudatus: mikrokvalifikatsiooni regulatsiooni (maht, mõiste, pakkumine, õppekavad, tunnistused) kasutuselevõtmine.

6.1.2. Muudatus: täienduskoolituse kvaliteedi hindamise võimaluse loomine.

6.1.3. Muudatus: täiskasvanute koolitaja mõiste täpsustamine ja andragoogiliste kompetentside koolitajale nõuete seadmine.

6.1.4. Muudatus: täienduskoolituse rahastamise osa täiendamine.

Mõju avaliku sektori rahastamisele toovad kaasa täienduskoolituse rahastamise muudatused.

6.1.1. Mõju avaldav muudatus: mikrokvalifikatsiooni regulatsiooni kasutuselevõtmine

Valdkond: mõju haridussüsteemile

I Sihtrühm: kõrgkoolid, kutseõppeasutused, täienduskoolitusasutused ehk mikrokvalifikatsiooniõppe pakkujad.

Mõju ulatus: muudatuse kõige märkimisväärsem mõju on kõrgkoolidele, kutseõppeasutustele ja täienduskoolitusasutustele, kes saavad ühtsed alused *mikrokvalifikatsiooni* termini kasutamiseks. Seaduses sätestatud mikrokvalifikatsiooni reguleerimine võimaldab osapooltel üheselt aru saada, mis on mikrokvalifikatsioon. Vastasel juhul kasutatakse ja pakutakse mikrokvalifikatsioone erinevatel alustel.

Mõju avaldumise sagedus: muudatused eeldavad kõrgkoolide, kutseõppeasutuste ja täienduskoolitusasutuste õppekorralduse aluste, kvaliteedi tagamise aluste ja õppekavade ülevaatamist ja täiendamist. Edaspidiselt mikrokvalifikatsiooniõppe õppekava koostamisel peavad asutused arvestama õigusaktide nõuetega. Lisaks peavad asutused esitama mikrokvalifikatsiooniõppe õppekava EHISesse. See tähendab sihtrühma jaoks vähest koormuse kasvu.

Eelnõu mõjul ühtlustub ja täpsustub mikrokvalifikatsioonitunnistustel olev teave. Selles aspektis ei kaasne mikrokvalifikatsiooni väljastavatele asutustele täiendavat koormust, sest tunnistusi antakse välja ka praegu. Kuid edaspidiselt lisavad ülikoolid, rakenduskõrgkoolid, kutseõppeasutused ja muud täienduskoolitusasutused mikrokvalifikatsiooniõppe õppekavadel õppinute andmed EHISesse, et oleks võimalik genereerida ühtne mikrokvalifikatsioonitunnistus. Õppijate andmed sisestatakse süsteemi jooksvalt peale õppe lõppu. Sisse kantakse ainult lõpetajate andmed, kellele on väljastatud mikrokvalifikatsioonitunnistus ehk õppija teadmisi ja oskusi on õppe lõpuks kontrollitud. Mikrokvalifikatsiooniõppe pakkujate jaoks tähendab see koormuse kasvu.

Ebasoovitavate mõjude risk: mikrokvalifikatsiooni pakkujatel kaob täielik vabadus pakutava õppe osas. Riiklik definitsioon võib osutada liiga kitsaks või piiravaks kasvõi mahu osas, mistõttu võib kaduda erinevate osapoolte huvi mikrokvalifikatsioonide pakkumise osas.

II Sihtrühm: Haridus- ja Teadusministeerium

Mõju ulatus: mikrokvalifikatsiooni reguleerimisega kaasneb mikrokvalifikatsiooniõppe õppekavade registri loomine ja kasutusele võtmine ning väljaantud tunnistuste registri loomine ja kasutusele võtmine.

Valdkond: sotsiaalsed mõjud:

Sihtrühm: õppijad, täiskasvanud elanikkond

Mõju ulatus: kui mikrokvalifikatsioonide pakkumise alused on konkreetselt kokku lepitud, siis lihtsustub ka õppijal täienduskoolitusmaastikul orienteerumine. Aasta jooksul osaleb täienduskoolitusel ligikaudu 400 000 inimest aastas, eeldatavalt jõuab neist osa ka mikrokvalifikatsiooni omandamiseni. Regulatsiooni puudumine ei toetaks enesetäiendamise

süsteemi selgemaks muutmist ega elukestvate õpet. Ühtne lähenemine ja regulatsiooni olemasolu aitab ka mikro kvalifikatsioonide usaldusväärset tõsta, sest osapooled saavad sarnaselt aru mikro kvalifikatsiooni olemusest ja tunnustest. Tekib mikro kvalifikatsioonide andmebaas, kust on võimalik otsida endale sobivaid mikro kvalifikatsioone. Mikro kvalifikatsioonide tunnustuste register võimaldab õppijatel saada ülevaate ka oma mikro kvalifikatsioonide tunnustustest ja võimalus välja printida digitunnistusi. Muudatuse mõju on positiivne, sihtrühmale ebasoovitavate mõjude kaasnemise riski ei ole.

Valdkond: mõjud regionaalarengule ja majandusele:

Sihtrühm: tööandjad

Mõju ulatus: kaudselt mõjutab majandust mikro kvalifikatsiooniõppe reguleerimine. Mikro kvalifikatsiooni mõiste on eelnõus reguleeritud nii, et fookuses on eelkõige tööturu jaoks vajalike oskuste arendamine. See peaks olema tööandjate huvides, et pakutakse õpet valdkondades, kus on näiteks puudus spetsiifilistest kompetentsidest. Kuna mikro kvalifikatsioonid peavad tööandjale andma kinnitust töötaja oskustest, on oluline, et tööandjad usaldaksid, et mikro kvalifikatsiooni omandanud töesti on need oskused, millele mikro kvalifikatsioon viitab. Samuti annavad mikro kvalifikatsiooni läbimist tõendavatele tunnustustele kehtestatud nõuded ja andmebaasi olemasolu tööandjatele parema ülevaate mikro kvalifikatsiooniõppes omandatud kompetentsidest. Muudatuse mõju on positiivne, sihtrühmale ebasoovitavate mõjude kaasnemise riski ei ole.

Valdkond: mõjud loodus- ja elukeskkonnale

Sihtrühm: täiskasvanud elanikkond, tööandjad

Mõju ulatus: eelnõus kavandatud meetmete mõju keskkonnale on vähene. Tööandjad või tööle kandideerijad ei pea edaspidi tunnustusi, sertifikaate paberandjale välja printima, vaid saavad dokumentide olemasolus veenduda registripõhiselt, mis säästab ressursse (paber, tint jne).

6.1.2. Mõju avaldav muudatus: täienduskoolituse kvaliteedi hindamise võimaluse loomine.

Valdkond: mõju haridussüsteemile

Sihtrühm: täienduskoolitusasutused

Mõju kirjeldus ja olulisus: kui täienduskoolitusasutus laseb ennast hinnata vabatahtlikult, siis saab ta tagasiside oma tegevusele ning sisendi nii parendustegevuste kui ka eeskujuks olevate praktikate osas. Kui täienduskoolitusasutus soovib pakkuda mikro kvalifikatsiooniõpet, siis on hindamise tulemus tema jaoks nagu mikro kvalifikatsiooniõppe läbiviimise õiguse otsus, kuid selle abil on samuti võimalik kavandada parendamist vajavaid suundi. Täienduskoolituse kvaliteedi hindamise eesmärk on suurendada mikro kvalifikatsiooniõppe ja laiemalt täienduskoolituse usaldusväärset. Seaduse muudatuse eelnõu mõjutab pakutava täienduskoolituse kvaliteeti ja kvaliteedi tagamist ning kvaliteedikultuuri arengut täienduskoolitusasutustes. Hindamise eesmärk on ka täienduskoolitusasutusele tagasiside andmine, mille põhjal saab täienduskoolitusasutus planeerida edasist arengut ja vaadelda edusamme. Eeldatavalt on tagasiside kasulik nii täienduskoolitusasutustele kui ka riigile. Siinkohal hoitakse lahus formaalharidusasutused (ülikoolid, rakenduskõrgkoolid, kutseõppeasutused) ja täienduskoolitusasutused. Formaalharidusasutustel on olemas eraldi institutsionaalne akrediteerimine või kvaliteedihindamine, seega täienduskoolituse kvaliteedi hindamisse ülikoole, rakenduskõrgkoole ega kutseõppeasutusi ei oodata, sest topelt ei ole vaja

hinnata. See aitab ka riigil hindamise kulusid optimeerida. Ka täiskasvanute koolituse seaduse muutmise väljatöötamiskavatsuse tagasisides tõid mitmed asutused välja, et ei pea õigeks kehtestada hindamist asutustele, kellel toimub institutsionaalne akrediteerimine.

Mõju avaldumise sagedus: täienduskoolitusasutuste täienduskoolituse kvaliteedi hindamine on kavandatud tähtajalisena. Õppekavarühma hindamise positiivse otsuse kehtimise tähtaeg on viis aastat.

Ebasoovitavate mõjude risk: täienduskoolitusasutustel tuleb kvaliteedihindamisega seotud kulud endal kanda, mis on ebasoovitav mõju asutuse vaates. Hindamistasu jääb 1000 euro piiridesse. Hindamistasu pole võimalik väga madalaks langetada, sest vastasel juhul pole võimalik hindamise kaasata valdkonna eksperte ning vajadusel teha täienduskoolitusasutuse hindamiskülastusi. Täiskasvanute koolituse seaduse muutmise väljatöötamiskavatsuse tagasisides mitmed asutused toonitasid, et üksnes dokumentide põhjal tehtavat hindamist nad ei poolda. Suurte täienduskoolitusasutuste jaoks, kes soovivad lasta hinnata paljusid õppekavarühmasid üheaegselt, võib hindamise koormus ja sellele lisanduv hindamistasu osutada üle jõu käivaks. Samas on täienduskoolitusasutustel mõistlik läbi mõelda õppekavarühmade hindamise vajalikkus, tuleks kaaluda ja lasta hinnata vaid neid õppekavarühmasid, kus toimub põhiline või prioriteetne koolitustegevus. Täienduskoolituse kvaliteedi hindamise protsessi juurutamise faasis saab täienduskoolitusasutustele pakkuda hindamistasu osalist katmist Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest kuni 2027. aastani, mistõttu muutub hindamistasu täienduskoolitusasutusele oluliselt väiksemaks – 700 eurot. Seaduse eelnõu ei piira täienduskoolituses ettevõtlusvabadust, sest tavalise täienduskoolituse pakkumise puhul ei ole täienduskoolituse kvaliteedi hindamine kohustuslik vaid toetav võimalus. Kohustuslikuna on hindamine kehtestatud üksnes täienduskoolitusasutustele, kes soovivad pakkuda mikrokvalifikatsiooniõpet. Samuti võib täienduskoolituse hankija esitada lisatingimusi kvaliteedihindamise läbimise kohta, et koolituste kvaliteedis kindel olla. Täienduskoolitused, mille suhtes riigi huvi puudub, ei kuulu antud regulatsiooni alla ning neid võib korraldada sellest sõltumatult.

Valdkond: mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele

Sihtrühm: kvaliteedihindamist korraldav asutus

Mõju ulatus: seaduse muudatus mõjutab kvaliteedi hindamist korraldava asutuse tööd. Selleks on tõenäoliselt Haridus- ja Noorteameti Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur, kes peab lisama oma töökorraldusse ka täienduskoolituse kvaliteedi hindamise ning värbama hinnanguliselt kolm täienduskoolituse kvaliteedi hindamisega tegelevat töötajat, mis tähendab asutusele halduskoormuse kasvu. Täienduskoolituse kvaliteedi hindamisega tegelevate töötajate töötasu kaetakse Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest. Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur on Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest pilootprojekti raames läbi viinud täienduskoolitusasutuste lävendipõhist hindamist Eesti Töötukassa koolituskaardi partnerite hulgas, hinnanud täienduskoolitusasutusi aastatel 2019-2022. Seega asutusel on olemas kvalifitseeritud töötajad ja lisaks ka väärtuslik kogemus hinnata täienduskoolitust pakkuvaid asutusi.

Ebasoovitavate mõjude risk: regulatsioonide arv kasvab.

6.1.3. Mõju avaldav muudatus: täiskasvanute koolitaja mõiste täpsustamine ja andragoogiliste kompetentside koolitaja nõuete täpsustamine.

Valdkond: mõju haridussüsteemile

Sihtrühm: täienduskoolitusasutused

Mõju ulatus: muudatuse kõige märkimisväärsem mõju on täienduskoolitusasutustele, kes peavad värbama endale täiskasvanute koolitajad, kellel on olemas erialased ja andragoogilised kompetentsid. Tõenäoliselt peavad osad täienduskoolitusasutused oma koolitajate oskusi täiendama. Eelnõu ei piira koolitajate tegevust ja takista nende täienduskoolitusteenuste sisenemist, sest täiskasvanute koolitaja nõuded kehtestab jätkuvalt täienduskoolitusasutus ise. Professionaalse täiskasvanute koolitaja esimene kompetentsus on eriala valdamine, kuid selle kõrval on olulised oskused koolitada. Seepärast eelnõuga rõhutatakse, et koolitajal peaksid olema olemas inimeste õppimiseks ja tingimuste loomiseks nii erialaseid kui ka andragoogilised kompetentsid. Jätkuvalt otsustab täienduskoolitusasutus ise, kuidas täiskasvanute andragoogilised kompetentsid tagatakse, kas vastava kvalifikatsiooni, õpi-, töökogemuse või kutsega.

Täienduskoolitusasutused, kes pakuvad täiskasvanute koolitaja väljaõpet, peavad andragoogiliste kompetentside koolitajatel tagama eelnõus sätestatud nõuete täitmise. Kuna nõudeid (magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon või täiskasvanute koolitaja kutse olemasolu – 7. tase), pole varem seatud, siis pole võimalik täpselt hinnata, kui suurt hulka koolitusasutustest antud muudatus puudutab. Kuna vastava täienduskoolitusega tegelevate asutuste osakaal kõigi Eesti koolitusasutuste hulgas ei ole suur, siis ei saa muudatust lugeda oluliseks.

Mõju avaldumise sagedus:

Valdkond: sotsiaalsed mõjud:

Sihtrühm: õppijad, täiskasvanud elanikkond

Kavandatud muudatus täpsustada *täiskasvanute koolitaja* mõistet nii, et selgelt oleks välja toodud, et koolitajal on olemas nii andragoogilised kui ka erialased kompetentsid, puudutab ligikaudu 400 000 inimest, kes igal aastal soovivad õppida mõnel täienduskoolitusel. Sellisel juhul saab õppija olla kindel, et koolitaja ka oskab täiskasvanud õppijat õppimisel toetada ja juhendada.

6.1.4. Mõju avaldav muudatus: täienduskoolituse rahastamise osa täiendamine.

Valdkond: mõjud regionaalarengule ja majandusele:

Sihtrühm: avaliku sektori tööandjad ja töötajad

Mõju ulatus: täienduskoolituse rahastamise osa täpsustamine mõjutab avalikus sektoris tegutsevaid asutusi (tööandjad, töötajad) positiivselt. Kehtivas seaduses on välja toodud, et riigi- või kohaliku omavalitsuse eelarvest on lubatud rahastada või hüvitada üksnes koolitamiseks tegevusluba omava või EHISesse majandustegevusteate esitanud asutuse täienduskoolitust. Kehtiva seaduse § 15 lg 2 kohaselt saab avaliku raha eest hüvitada ainult EHISes registreeritud täienduskoolitusasutuste poolt pakutud koolitusi. Kui koolitusasutus ei ole registris, siis ei saa neilt koolitust osta. See kehtib ka rahvusvaheliste koolituste kohta. Tehtav muudatus võimaldab avaliku sektori asutustel erandina hankida koolitusi ka rahvusvahelistelt täienduskoolituse pakkujalt, kui esitatud ei ole täienduskoolituse majandustegevusteadet, kuid tingimusel, et koolituse hankija eelnevalt kontrollib, kas pakutav koolitus vastab täienduskoolituse standardi § 2 nõuetele. Rahvusvahelise täienduskoolituse hankija peab ise hankimisel või ostja ostmisel korraldama õppekava nõuete järgimise. Maailm on muutumises ja rahvusvahelised e-koolitused on oluline trend, millega peame arvestama, et

ka avaliku sektori töötajad, kelle koolituse eest tasub tööandja, saaksid võimaluse piirideta ning piiranguteta õppimiseks.

Mõju avaldumise sagedus: muudatus eeldab, et avaliku sektori asutused jälgivad, et enne töötaja rahvusvahelisele täienduskoolitusele või rahvusvahelise õppeplatvormi poolt vahendatavale koolitusele saatmist, on koolituse pakkuja avalikustanud teabe õppekava või nende komponentide (õppetöök on olemas sobiv keskkond, kompetentsed koolitajad jne) kohta, mis võimaldab tööandjal koolitusvõimaluse kohta infot saada ja eri koolitusi võrrelda, et oma töötajatele sobivamat koolitust valida. Tööandjad peaksid koolituste puhul hindama, mida kinni maksavad ja mida mitte. Rahvusvahelise platvormi vahendatava koolituse puhul ei hinnata platvormi, vaid konkreetset koolitust, millele töötaja läheb või saadetakse. See tähendab sihtrühma jaoks vähest koormuse kasvu. Samas on muudatus ka positiivse mõjuga, kuna toob kaasa mitmekesisemad koolitusvõimalused.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Käesoleva eelnõu jõustumisega kaasnevad kulud riigieelarvele, mis puudutavad EHISE arendusi ja Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri töökorraldust. Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri koosseisu täiendamiseks täienduskoolituse hindamisega tegelevate ametnike palgakulud ja töökohtade sisseseadmine on kavandatud Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest. Hindamisega tegelevate töötajate tööjõukuluks, töökohtade sisseseadmiseks ja aastaseks tegevuskuludeks on kavandatud 110 000 eurot. Seaduse jõustumisega ei kaasne kulud kohalike omavalitsuste eelarvele. Seaduse jõustumisega on keeruline tulusid prognoosida, sest puuduvad alused, mille järgi arvestada, kui paljud täienduskoolitusasutused võivad olla huvitatud mikrokvalifikatsiooniõppe pakumisest.

Seaduse muudatuse rakendamisega kaasneb infosüsteemide väljaarendamise kulu.

Mikrokvalifikatsioonide ja tunnistuste alamregistri loomine ja kasutusele võtmine EHISes

Tabel 1.

1.	Kahe alamregistri (mikrokvalifikatsioonide õppekavad ja mikrokvalifikatsioonide tunnistused) loomine. Mitteformaalse õppe e-tunnistuste ärianalüüs arenduste maksumusele ütleb, et süsteemi arendamiseks EHISE taristu baasil ning loodava funktsionaalsuse testimiseks ja juurutamiseks vajalike tööde mahu suurusjärg on ligikaudselt 500 tööpäeva ja tööde maksumus ca 275 000 eurot.	375 000 eurot
2.	Seminaride ja tugitegevuste läbiviimine mikrokvalifikatsioonide pakkujatele	10 000 eurot

Mikrokvalifikatsioonide elluviimiseks vajalike infosüsteemide arenduskulud on Haridus- ja teadusministeerium kavandanud Euroopa Sotsiaalfondi mitteformaalse õppe sekkumise vahenditest.

Haridus- ja Teadusministeeriumi ja tema haldusala valitsusasutuse töökoormuse ning kulu suurenemine on põhjendatav mikrokvalifikatsiooniõppe ja laiemalt täienduskoolituse kvaliteedi kindlustamisega.

8. Rakendusaktid

Eelnõust tulenevad järgmised rakendusaktid:

1) Haridus- ja teadusministri määrus „Täienduskoolituse kvaliteedi hindamise tingimused ja kord“ (rakendusakti kavand, seletuskirja lisa nr 1).

Eelnõuga kaasnevad muudatused järgmistes rakendusaktides:

1) Vabariigi Valitsuse 19. juuni 2015. a määrus nr 27 „Täienduskoolituse standard“ (rakendusakti kavand seletuskirja lisa nr 2).

2) Eelnõus rakendamiseks on vaja muuta Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a määrust nr 265 „Eesti Hariduse Infosüsteemi asutamine ning põhimäärus“.

Rakendusaktid on kavas välja töötada ja jõustada samaaegselt seaduse muudatuste jõustumisega.

9. Seaduse jõustumine

Seaduse jõustumine on planeeritud 1. juuniks 2023.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks ministeeriumidele ja arvamuse avaldamiseks Eesti Töötukassale, Eesti Kutseõppe Edendamise Ühingule, Rektorate Nõukogule, Rakenduskõrgkoolide Rektorate Nõukogule, Eesti Tööandjate Keskliidule, SA Kutsekojale, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioonile TALO, Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioonile Andras, Eesti Koolitus- ja Konsultatsioonifirmade Liidule, Eesti Vabaharidusliidule, Eesti Rahvaülikoolide Liidule, Eesti Ametiühingute Keskliidule, Eesti Kaubandus- ja Tööstuskojale, Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuurile jne.

RAKENDUSAKTIDE KAVANDID

Täienduskoolituse kvaliteedi hindamise tingimused ja kord

Määrus kehtestatakse täiskasvanute koolituse seaduse § 7¹ lõike 4 alusel.

§ 1. Määruse reguleerimisala

- (1) Määrusega kehtestatakse täienduskoolituse kvaliteedi hindamise tingimused ja kord.
- (2) Eesti hariduse infosüsteemi kantud täienduskoolitusasutus võib õppe kvaliteedi tagamiseks ja arendamiseks taotleda täienduskoolituse kvaliteedi hindamist õppekavarühmas. Õppekavarühmade nimekiri, milles saab hindamist taotleda, esitatakse määruse lisas.
- (3) Mikroqualifikatsiooniõppe pakkumiseks taotleb täienduskoolitusasutus (v.a kõrgkool, kutseõppeasutus) täienduskoolituse kvaliteedi hindamist õppekavarühmas vastavalt täiskasvanute koolituse seaduse § 7¹.

§ 2. Täienduskoolituse kvaliteedi hindamise korraldus

- (1) Täienduskoolituse kvaliteedi hindamist korraldab Haridus- ja Noorteamet (edaspidi *hindamist korraldav asutus*).
- (2) Täiskasvanute koolituse seaduse § 7¹ lõike 4 alusel moodustatud hindamisnõukogu kehtestab kvaliteedi hindamise hindamiskriteeriumid, hindamisjuhendi ning võtab vastu täienduskoolituse kvaliteedi hindamise otsused.
- (3) Täienduskoolituse hindamisnõukogu moodustab ja selle töökorra kinnitab hindamist korraldav asutus.

§ 3. Täienduskoolituse kvaliteedi hindamise taotlemine

- (1) Täienduskoolitusasutus taotleb täienduskoolituse kvaliteedi hindamist Eesti hariduse infosüsteemis.
- (2) Täienduskoolitusasutus koostab täienduskoolituse kvaliteedi hindamiseks õppekavarühma eneseanalüüsiaruande ja lisab selle hindamistaotlusele koos muude hindamise läbiviimise korras ettenähtud dokumentidega.
- (3) Täienduskoolitusasutus tasub hindamistasu enne hindamistaotluse esitamist. Hindamistasu õppekavarühma kohta kehtestab valdkonna eest vastutav minister käskkirjaga.
- (4) Hindamisnõukogu teeb hindamisotsuse kuue kuu jooksul taotluse esitamisest arvates.

§ 4. Täienduskoolituse kvaliteedi hindamine

(1) Täienduskoolituse kvaliteedi hindamine koosneb täienduskoolitusasutuse eneseanalüüsist ja sõltumatute ekspertide hindamisest. Hindamise käigus hinnatakse õppekavarühmas õppe läbiviimiseks vajalike ressursside piisavust, täiskasvanute koolitajate nõuetele vastavust, õppekavade vastavust täienduskoolituse standardile.

(2) Hindamist korraldav asutus moodustab täienduskoolituse õppekavarühma kvaliteedi hindamiseks vähemalt kolmeliikmelised hindamiskomisjonid.

(3) Hindamiskomisjoni koosseis kooskõlastatakse täienduskoolitusasutusega.

(4) Hindamiskomisjon hindab täienduskoolituse kvaliteeti hindamisnõukogu kehtestatud hindamiskriteeriumide alusel ja koostab hindamise tulemuste põhjal hindamisaruande.

§ 5. Täienduskoolituse kvaliteedi hindamise otsus

(1) Hindamisnõukogu võtab hindamisotsuse tegemisel aluseks täienduskoolitusasutuse õppekavarühma eneseanalüüsiaruande, hindamisaruande ning vajadusel täiendavad hindamisnõukogu kogutud materjalid.

(2) Hindamisnõukogu võtab vastu ühe järgmistest otsustest:

1) annab hinnangu, et õppekavarühmas toimuv õppetöö vastab õigusaktides sätestatud nõuetele ja vastab täienduskoolituse kvaliteedi hindamise kriteeriumidele, ning teeb positiivse hindamisotsuse viieks aastaks;

2) annab hinnangu, et täienduskoolitusasutuse täienduskoolituse kvaliteedis esineb olulisi puudusi ja tulemus ei vasta kriteeriumide abil seatud kvaliteedinõuetele.

(3) Täienduskoolituse kvaliteedi hindamisnõukogu otsused avalikustatakse Eesti hariduse infosüsteemis.

§ 6. Täienduskoolituse õppekavarühmad

Täienduskoolituse õppekavarühmade loetelu esitatakse käesoleva määruse lisas.

Lisa Täienduskoolituse õppekavarühmad.

Õppekavarühmad
Kirja- ja arvutusoskus
Isikuareng
Kasvatusteadus
Koolieelikute õpetajate koolitus
Klassiõpetaja koolitus
Aineõpetajate koolitus
Audiovisuaalsed tehnikad ja meedia tootmine
Moe-, sise- ja tööstusdisain
Kujutav kunst ja kunstiteadus
Käsitöö
Muusika ja esituskunstid
Usundiõpetus ja usuteadus

Ajalugu ja arheoloogia
Filosoofia ja eetika
Keeleõpe
Kirjandus ja lingvistika
Majandusteadus
Poliitikateadus ja kodanikuõpetus
Psühholoogia
Sotsioloogia ja kulturoloogia
Ajakirjandus
Raamatukogundus, teave, arhiivindus
Majandusarvestus ja maksundus
Rahandus, pangandus, ja kindlustus
Juhtimine ja haldus
Turundus ja reklaam
Sekretäri- ja kontoritöö
Hulgi- ja jaekaubandus
Tööoskused
Õigus
Bioloogia
Biokeemia
Keskkonnateadused
Looduskeskkond ja elusloodus
Keemia
Maateadus
Füüsika
Matemaatika
Statistika
Arvutikasutus
Andmebaaside ja võrgu disain ning haldus
Tarkvara ja rakenduste arendus ning analüüs
Keemiatehnoloogia ja -protsessid
Keskkonnakaitsetehnoloogia
Elektrienergia ja energeetika
Elektroonika ja automaatika
Mehaanika ja metallitöö
Mootorliikurid, laevandus ja lennundustehnika
Toiduainete töötlemine
Materjalide töötlemine (klaas, paber, plast ja puit)
Tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamine ning naha töötlemine
Kaevandamine ja rikastamine
Arhitektuur ja linnaplaneerimine
Ehitus ja tsiviilrajatised
Põllundus ja loomakasvatus
Aiandus

Metsandus
Kalandus
Veterinaaria
Hambaravi
Meditiin
Õendus ja ämmaemandus
Meditiinidiagnostika ja ravi- tehnoloogia
Teraapia ja taastusravi
Farmaatsia
Eakate ja puudega täiskasvanute hooldamine
Lastehoid ja teenused noortele
Sotsiaaltöö ja nõustamine
Koduteenindus
Juuksuritöö ja iluteenindus
Majutamine ja toitlustamine
Sport
Reisimine, turism ja vaba aja veetmine
Prügi ja heitvete käsitlemine
Töötervishoid ja -kaitse
Militaarõpe
Vara- ja isikukaitse
Transporditeenused

Haridus- ja teadusministri 19. juuni 2015. a määruse nr 27 „Täienduskoolituse standard“ muutmine

Määrus kehtestatakse täiskasvanute koolituse seaduse § 9 lõike 1 alusel.

§ 1. Määruse muutmine

Haridus- ja teadusministri 19. juuni 2015. a määruses nr 27 „Täienduskoolituse standard“ tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 2 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Täienduskoolituse õppekavas sätestatakse vähemalt järgmised andmed:

- 1) õppekava nimetus;
- 2) õppekavarühm;
- 3) õpiväljundid;
- 4) õpingute alustamise tingimused, juhul kui need on eeltingimuseks õpiväljundite saavutamisel;
- 5) õppe kogumaht, milles eristatakse kontaktõppe, praktika ja iseseisva õppe maht; kontaktõppes tuuakse välja praktilise õppe maht;
- 6) õppe sisu;
- 7) õppekeskkonna kirjeldus;
- 8) õppematerjalide loend, juhul kui õppekava läbimiseks on ette nähtud õppematerjalid;
- 9) lõpudokumentide väljastamise tingimused, hindamise korral hindamiskriteeriumid ja -meetodid;
- 10) koolitaja kvalifikatsiooni, õpi- või töökogemuse kirjeldus;
- 11) õppekava õpiväljundid, sisu, hindamismeetodid- ja kriteeriumid moodustavad ühtse terviku.“;

2) paragrahvi 2 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Kui täienduskoolituse eesmärk on kutsestandardis või tasemeõppe õppekavas sisalduvate kutse-, ameti- või erialase kompetentside omandamine, viidatakse õppekavas asjaomasele kutsestandardile ja selle tasemele kvalifikatsiooniraamistikus ning loetletakse asjaomased kompetentsid. Kui kutsestandard puudub, siis viidatakse tasemeõppe õppekavale, asjaomasele moodulile või õppeainele“;

3) paragrahvi 2 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Kui täienduskoolituse eesmärk on anda täienduskoolitusel osalejale õigus mingis valdkonnas tegutsemiseks või vastava õiguse taotlemiseks, märgitakse see õppekavas ning õppekava koostamisel arvestatakse õigusaktides sellele koolitusele sätestatud nõuetega.“;

4) paragrahvi 3 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Tunnistusele ja tõendile märgitakse vähemalt järgmised andmed:

- 1) täienduskoolituses osalenud või selle läbinud isiku nimi ja isikukood, selle puudumisel sünniaeg;
- 2) täienduskoolitusasutuse nimi ja registrikood;
- 3) majandustegevusteate või tegevusloa registreerimisnumber Eesti hariduse infosüsteemis;
- 4) õppekava nimetus;

- 5) täienduskoolituse toimumise aeg ja täienduskoolituse maht;
- 6) tõendi või tunnistuse väljaandmise riik ja kuupäev;
- 7) tõendi või tunnistuse number;
- 8) koolitajate nimed.“;

5) paragrahvi 3 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Tunnistusel või selle lisas märgitakse lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud omandatud õpiväljundid ja õpiväljundite saavutatuse hindamismeetodid.“;

6) paragrahvi 3 lõige 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(7) Tunnistus ja tõend allkirjastatakse või digiteeritakse täienduskoolitusasutuse kehtestatud korras.“;

7) määrust täiendatakse §-ga 3¹ järgmises sõnastuses:

„§ 3¹. Mikrokvalifikatsiooniõppe tunnistus

(1) Mikrokvalifikatsiooniõppe tunnistusele märgitakse lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud järgmised andmed:

- 1) ISCED haridus- ja koolitusvaldkond;
- 2) mikrokvalifikatsiooniõppe maht akadeemilistes tundides ja ainepunktides;
- 3) mikrokvalifikatsiooniõppe kvaliteedi tagamine;
- 4) hindamistulemus, juhul kui, õpe näeb ette hindamistulemuse saavutamist;
- 5) omandatud mikrokvalifikatsioon. Kui see on osa täiskvalifikatsioonist, siis lisatakse sellekohane viide.

(2) Kõrgkoolid ja kutseõppeasutused võivad lisada mikrokvalifikatsiooniõppe tunnistusele Eesti kvalifikatsiooniraamistiku taseme.

(3) Mikrokvalifikatsiooniõppe tunnistuse andmed lisab täienduskoolitusasutus Eesti hariduse infosüsteemi.“.